

KANSALLIS- KIRJASTO

Uusi kirjatalous
Digitoidaan!
Tieteen puutarhoissa
Taiteiden yö

KANSALLIS- KIRJASTO

PL 15 (Unioninkatu 36)
00014 Helsingin yliopisto
Sähköposti: kk-tiedotus@cc.helsinki.fi
Telefax 191 22581
52. vuosikerta

Toimitus:

Päätoimittaja
Esko Rahikainen
(09) 191 22722
esko.rahikainen@helsinki.fi

Toimitusneuvosto:

Dorrit Gustafsson, pj.
Päivi Jokitalo
Anne Nikula
Sinimarja Ojonen
Esko Rahikainen
Mika Salokangas
Marja-Liisa Seppälä

Taitto:

Pentti Järvinen

Digitointi ja kuvankäsittely:

Kari Timonen

Osoitteenmuutokset:

Kristiina.a.nieminen@helsinki.fi
(09) 191 22720

Kansalliskirjasto-lehti verkossa:

www.kansalliskirjasto.fi/yleistieto/kklehti/html
www.lehtiluukku.fi

Artikkelit luettavissa myös
ELEKTRA-tietokannassa
www.kansalliskirjasto.fi/elektra

DMP Eriksen
Helsinki 2010

Sisällys 3/2010

- 1 **Tiedon liekki**
- 2 **Kunskapens fackla**
Esko Rahikainen
- 3 **Ajankohtaista**
- 4 **Uusi kirjatalous. Kaupallisen ja julkisen yhteistyö**
Kai Ekholm
- 9 **Suuri Disney-kokoelma Kansalliskirjastoon**
- 11 **Digitointipolitiikka linjaa tavoitteet**
Tiina Ison
- 12 **Digitointiseminaari keräsi alan huiput Mikkeliin**
Sirpa Taskinen
- 16 **Digitointi- ja konservointikeskus 20 vuotta**
- 18 **Mikäs kirjan tappaisi. Kirja nyt ja tulevaisuudessa**
Riitta Uosukainen
- 21 **Kirjastonkäyttäjien uudet odotukset?**
Laila Heinemann
- 24 **LIBER – väylä eurooppalaiseen kirjastoverkkoon**
Kristiina Hormia-Poutanen LIBERin varapuheenjohtajaksi
- 26 **Kansalliskirjasto – Monisteesta monivärilehdeksi**
Esko Rahikaisen haastattelu
Kristina Linnovaara
- 32 **Ystävien tapaamisia. Harrastuksena tieto.**
Petri Mäkelän haastattelu
Kristiina Hildén
- 34 **Tieteen puutarhoissa**
Esko Rahikainen
- 42 **Aleksis Kiven Turun matka**
Yrjö Varpio
- 43 **Tiinan triviati**
- 44 **Jean Sibelius ja ”jazzi”**
Timo Virtanen
- 48 **Taiteiden yö**
- 51 **Näyttelyitä, esitelmiä**

Kansi: Kansalliskirjasto on tunnettu musiikkikokoelmistaan ja konserteistaan. Saleissa on soinut klassinen musiikki, kuorolaulu, kansanlaulut ja viihdesävelmät. Ajopuut-yhtyeen perinteinen yhteislauluilta Taiteiden yönä 2010 kirjaston Rotundassa. Kuva Kari Timonen

Tiedon liekki

KUVA: KARI TIMONEN

Joinakin vuosina lähes kaikki eniten myydyt käännetyt kaunokirjat ovat olleet jännityskirjallisuutta tai ”dekkareita”, mutta oma suosikkini on kotimainen, 1999 ilmestynyt Tuomo Särkikosken *Tiedon liekki*, jossa tiheväällä jännityksellä kuvataan miten Outokummun Harjavallan insinöörisalopoliisit Petri Bryk ja John Ryselin ratkaisivat raakakuparin valmistuksen ilman ulkopuolista energiaa – liekkisulatuksella, joka käytti hyväkseen rikasteessa olevan rikin ja raudan palamislämpöä. Joka on nähnyt hämärässä tehdashallissa, kun uunista lasketaan senkkoihin 19 tonnia sulaa, hohtavaa raakakuparia, ei unohda sitä koskaan. Toimivan uunin valmistus oli oma jännityskertomuksensa. Kyseessä on eräs tärkeimmistä suomalaisista keksinnöistä kautta aikain.

Toinen ”dekkarisuosikkini” on Josephine Teyn *Ajan tytär*. Sairaalassa maakaava Scotland Yardin etsivä Alan Grant oli Richard III muotokuvan kasvoja katsoessaan varma, ettei tämä voinut murhata veljensä poikia. Tutkimusaineistoon tukeutuva todistelu oli niin etevää, että katsoin Teyn kerralla heivanneen kaatopaikalle kaikkien akateemisten historioitsijoiden käsitykset.

Ja mikä löytöretken huipennus, kun Kansallisarkistossa tutkiessani vaimoni Vainio-Westerberg-suvun vaiheita näen Pietarin ruotsalaisen seurakunnan rippikirjasta, että Anjalan kartanon entisen miespalvelijan ja sittemmin lampuodin, 1759 syntyneen Anders Westerbergin syntymäpaikaksi on merkitty Malung!, joka on Taalainmaalla Norjan rajalla. Tätä tietoa ei ollut Anjalan kirkonkirjoissa, mutta onneksi Anders muutti Pietariin.

Aleksis Kivi on kuten Anton Tšehovkin sankareitani. Katson pientä kaabinetikuvaa Museovirastossa ja tajuan, että juuri tästä Albert Edelfeltin piirroksesta tehtiin 1873 julkaistu puukaiverrus, jota pidettiin vanhimpana Kiven kuvana. Perusteellisemmän selvityksen Kiven kuvista julkaisin Suomen Kuvalehdessä 18/1987.

Tieto on jännittävää, kiehtovaa ja välttämätöntä. Olen ollut Kansalliskirjastossa 36 vuotta ja kirjasto jos mikä on aina ollut ja yhä on tiedon liekin vaalija ja liekki on loistanut lukemattomille tutkijoille, opiskelijoille ja kirjastojen ikeiaikaisille ystäville. □

Kunskapens fackla

Under många år har bästsäljarlistan toppats av översatt skönlitteratur i genren thrillers eller deckare, men min favorit är en inhemsk ”deckare”: Tuomo Särkikoskis *Tiedon liekki* (*A Flash of Knowledge*) från 1999, där läsaren med stigande spänning får följa med hur de två ingenjördetektivena Petri Bryk och John Ryselin vid Outokumpus anläggningar i Harjavalta lyckas framställa råkoppar utan tillförsel av energi utifrån – genom flamsmältning, som utnyttjar förbränningsvärmen från svalvet och järnet i koncentratet. Den som i en dunkel fabriks hall har sett hur 19 ton flytande, glödande råkoppar tappas ur ugnarna i skänkarna glömmar det aldrig. Hur man tillverkade en fungerande ugn är en thriller i sig. Flamsmältningmetoden är en av de viktigaste uppfinningarna som gjorts i Finland genom tiderna.

Min andra deckarfavorit är Josephine Teys *Ajan tytär* (*The Daughter of Time*). Scotland Yard-detectiven Alan Grant är intagen på sjukhus och blir medan han betraktar Rikard III:s ansikte på ett porträtt övertygad om att Rikard inte kan vara skyldig till mordet på sina brorsöner. Bevisföringen som stöder sig på utredningsmaterialet är så skicklig att jag tyckte att Tey på en gång gjort slut på alla akademiska historikers tolkningar.

Och vilken klimax når inte min upptäcktsfärd när jag i mina forskningar i min hustrus släkt Vainio-Westerberg i Riksarkivet upptäcker i Svenska församlingen i S:t Petersburgs communionbok att före detta manliga betjänten och sedermera landbonden på Anjala gård, Anders Westerbergs, född 1759, födelseort var Malung, som ligger i Dalarna vid norska gränsen! Anteckningen fanns inte i kyrkböckerna i Anjala, men till all lycka flyttade Anders till S:t Petersburg.

Aleksis Kivi är liksom Anton Tjechov en av mina hjältar. Jag tittar på ett litet kabinettfoto i Museiverket och inser att just detta foto av Alberts Edelfelts teckning är förlagan till det träsnitt som publicerades 1873 och som ansetts vara den äldsta bilden av Kivi. Jag har publicerat en grundligare redogörelse för bilderna av Kivi i Suomen Kuvalehti 18/1987.

Kunskap är spännande, fascinerande och nödvändig. Jag har arbetat vid Nationalbiblioteket i 36 år och biblioteket har om något alltid värnat och värnar fortfarande om kunskapens fackla och facklan har spritt kunskapens ljus till oräkneliga forskare, studerande och bibliotekens otaliga vänner. □

Svensk översättning: Teresia Ijäs

Kansalliskirjaston verkkosivulle on avattu virtuaalinen kirjahylly.

Virtuaalinen kirjahylly

Kansalliskirjasto on julkistanut virtuaalisen kirjahyllyn, jossa on selattavissa kiinnostava valikoima kirjoja Agricolan *ABC-kiriasta* Edith Södergranin runoihin, *Seitsemään veljekseen* ja Minna Canthin *Työmiehen vaimoon*. Keskiäikaisia pergamentteja voi sähköisesti lehteillä dosentti Tuomas Heikkilän opastuksella. www.kansalliskirjasto.fi □

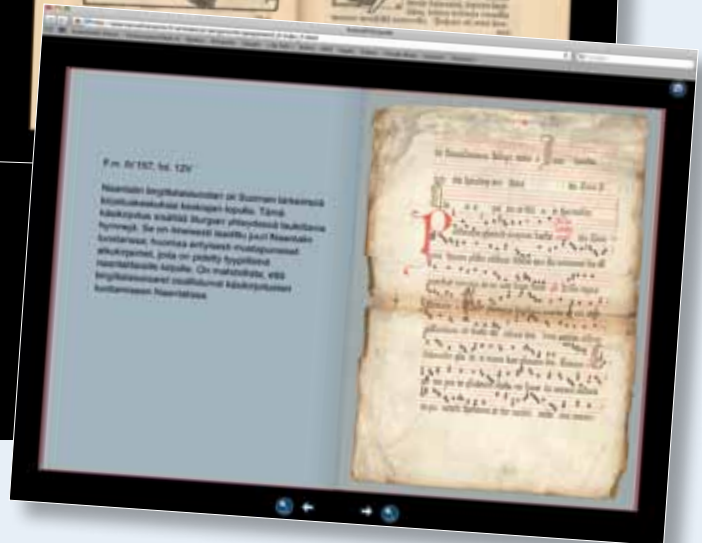
Suuri Disney-lahjoitus

Kansalliskirjasto on saanut huomattavan Disney-kokoel-

man keräilijä Pentti Hauhielta. Kokoelmasta on kiinnostavia esimerkkejä sarjakuvaneuvos Heikki Kaukorannan suunnittelemassa näyttelyssä, joka avattiin yleisölle kirjaston Rotundassa kokoelman lahjoitustilaisuuden yhteydessä 20.10. Enemmän lahjoituksesta s. 9. □

Ex Libris Group asiakasliittymän toteuttajaksi

Ex Libris Group on valittu kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen Kansallisen

digitaalisen kirjaston asiakasliittymän toteuttajaksi. Lisää aiheesta s. 46. □

LIBERin hallituksen varapuheenjohtajaksi

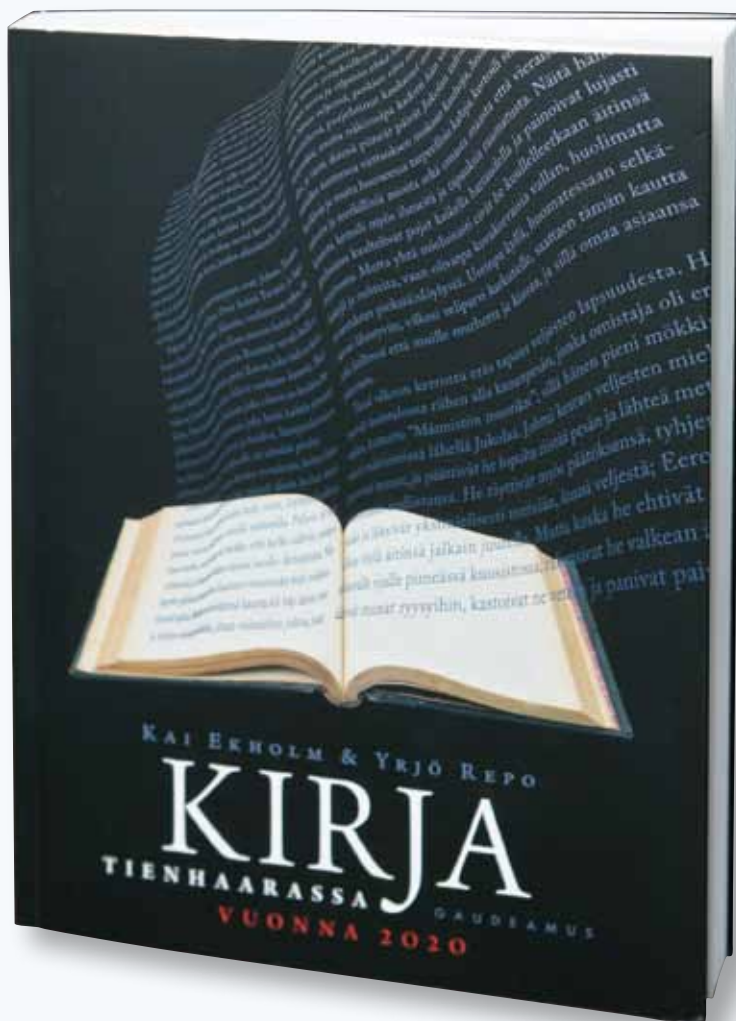
Kansalliskirjaston kirjastoverkopalveluiden johtaja Kristiina Hormia-Poutanen on valittu Euroopan tieteellisten kirjastojen liiton LIBERin hallituksen varapuheenjohtajaksi. Hormia-Poutasen haastattelu sivulla 24. □

Kansalliskirjasto-lehti luettavissa verkossa myös osoitteessa www.lehtiluukku.fi

Uusi kirjatalous

KAUPALLISEN JA JULKISEN YHTEISTYÖ

Ajatellaanpa, että Suomessa toimii yksi suuri kirjoja valmistava konserni, jonka osapuolina ovat kustantamot, kirjakaupat, kansalaisyhteiskunta (rahastot ja säätiöt) sekä julkinen valta. Siihen kuuluvat kirjailijat, kustannustoimittajat, painoammattilaiset, markkinoijat ja logistiikkayritysten työntekijät, kirjakauppaväki ja kirjastohenkilöstö.

Suomessa kirjojen tai kirjallisuuden palveluksessa työskentelee 10 000–15 000 henkilöä. Keskustelu kirjallisuuden tulevaisuudesta koskettaa välittömästi suurta teollisuudenalaa ja välillisesti vielä suurempaa henkilöstöä.

Tähän asti media on seurannut vain kustantamoissa tapahtunutta saneerausta.

Entä kirjapainot, kirjakaupat, logistiikka, kirjastot ja lukijat? Olemme vasta raapaisseet asian pintaa, sillä alan kokonaisuutoksesta ei ole yhtenäistä näkemystä. Eikö myös Internetin sähköiset mahdollisuudet pitäisi kartoittaa osana uutta lukemistaloutta? Miten saisimme keskeistä kansallista aineistoa verkkoon?

Kirjallisuuden sähköisen jakeluverkon mahdollisuudet ovat Suomessa vielä täysin hahmottamatta. Mielestämme se on oleellinen tavoite, joka johdattaa meidät uuteen lukemistalouteen. Ei keskustelu muodikkaimmasta lukulaitteesta tai Googlestä.

Millaiseen kirjatalouteen vuonna 2020

Onko Suomessa yhtenäistä skenaariota, miten siirtyä uuteen kirjatalouteen, jossa hahmotetaan uuden kirjatalouden mahdollisuudet? Valitettavasti jokainen taho kamppailee vain omien ongelmiansa kanssa ja yrittää minimoida vahingot. Opetusministeriöltä ei ole tiettävästi odotettavissa strategiaa uudeksi kirjataloudeksi, jossa kansallisesti siirryttäisiin tukemaan sähköisen kirjallisuuden tuotantoa, jakelua ja lukemista. Ruotsissa eräs puolue vaati tällaista ja

vetosi 'moraaliseen paniikkiin' kirjan puolesta. Suomessa yleisenä etenemisstrategiana on yleinen jahkailu, 'katsotaan, ei hötkyillä'.

Valitettavasti näin ei saavuteta uuden lukemistalouden etuja, vaan sen riskit.

Hiipuuko lukeminen?

Tilastojen mukaan suurta hätää ei ole. Yhdysvalloissa lukeminen on romahtanut: alle

puolet väestöstä lukee kirjoja. Suomessa tällaista romahdusta ei ole tapahtunut. Kirjojen ja lehtien lukemiseen käytetty aika on pysynyt samana 20 viime vuotta. Kolme neljäs-
tä suomalaisesta lukee kirjo-

ja. Euroopan unionin alueella yli 70 prosenttia oli lukenut kirjaa viimeisimmän vuoden aikana.

Nuorten lukutavat huolestuttavat verkon dominoimassa maailmassa. Hylkääkö nuorisokirjan? Ei. Lukemis- ja ajankäyttötutkimusten mukaan nuorimpien ikäluokkien (alle 20-vuotiaat) lukuharrastus ei ole muuttunut kymmenen viime vuoden aikana. Nuorten lukeminen on luultavasti jopa lisääntynyt, vaikka vielä ei ole tutkimustietoa tietokoneen ruudulta tai verkosta lukemisesta. Lähes kaikkien tietokoneen käyttöön liittyy lukemista ja usein myös kirjoittamista.

Lukemiseen voi liittää jopa ulkomaisten elokuvien ja televisiosarjojen tekstitykset, joita arvion mukaan yläkoulu- ja lukioikäiset lukevat vuodessa neljän tai viiden romaanin verran.

"Kirjallisuuden sähköisen jakeluverkon mahdollisuudet ovat Suomessa vielä täysin hahmottamatta."

Nykyinen kirjatalous on pysähtynyt

Nykyisen kirjatalouden trendit ja ongelmat ovat selkeät:

- kirjoihin käytetty rahamäärä ei kasva
- koteihin hankittujen kirjojen määrä ei kasva
- tietokirjallisuuden tuotanto ja myynti vähenevät
- kaunokirjallisuuden ja sarjakuvien myynti kasvaa
- kirjojen kannattavuus heikkenee

Kuluttajat ostivat 15 miljoonaa kirjaa vuonna 1995 ja 22 miljoonaa kirjaa vuonna 2008. Samaan aikaan teosten määrä kotikirjastoissa väheni kymmenellä prosentilla.

Syitä kirja-alan kannattamattomuuteen on etsitty Internetistä, Googlesta, Kindlestä, nuorisosta, kännyköistä, televisiosta ja ajan puutteesta. Mikään näistä ei selitä painetun kirjallisuuden tasaista hiipumista. Suomalaiset käyttävät noin 120 euroa vuodessa kirjallisuuden ostamiseen. Summa on vakio, sen sijaan viihde-elektroniikkaan käytetään lisääntyvästi varoja.

KUVA: KARI TIMONEN

Sähkökirja täydentää, ei luo muutosta

Uuden kirjatalouden hahmottamista ovat hidastaneet pelot suurista investoinneista ja lukevan yleisön laimea kiinnostus sähkökirjallisuuteen.

Sosiologi John B. Thompsonin arvio on osuva. Vaikka kirjoja on tuotettu sähköisesti jo parikymmentä vuotta, painetulla kirjalla on pitkä sosiaalinen historia ja vuosisataiset yhteiskunnalliset käytänteet, joita ei voi pyyhkäistä pois. Tietokanta tai e-lehti sopivat erinomaisesti

tieteeseen, yhden artikkelin tai yhden faktan tiedonhakuun, mutta muu kirjallisuus palvelee usein paremmin perinteisessä muodossa.

Kirjallisuuden tuominen verkkoon on ollut yllättävän hankalaa. Joskus verkko on lähes vihamielinen ympäristö kaupalliselle toiminnalle. Tekijänoikeuksien myönteinen ja uusia tuotteita kannustava esittely on osa onnistunutta verkkotuotantoa. Alkavana syksynä kustantajat ovat tuomassa ensimmäiset sähkökirjaerät markkinoille. Toivokaamme avaukselle menestystä.

Kirja tienhaarassa. Kai Ekholm ja Yrjö Revon ajankohtaisen teoksen julkistaminen 7. syyskuuta Kansalliskirjaston kauniissa kupolisalissa. Ekholm ja Repo käyttivät kirjoittajapuheenvuorot ja vastailivat toimittajien kysymyksiin.

Vaikka ostava yleisö määrittelee kaupallisen kustantamisen linjat, se ei välttämättä tunnista ns. pitkän hännän mahdollisuuksia ja tarvetta. Meillä ei ole käytännössä lainkaan 1900-luvun aineistoa verkossa. Juuri tähän tarvitsemme kaupallisen ja julkisen sektorin yhteistyötä. Kansallinen digitoitu aineisto ei pääse verkkoon ilman yhteiskuntasopimusta.

Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK)

Tarvitsemme kansallista sähköisen kirjallisuuden tuotantosuosittelmaa puhtaasti tekijänoikeussyistä. Ilman yhteistä näkemystä kansalaisille tarjottavista sähköisistä perusaineistoista jäämme lähtökuoppiin. Euroopan Unionissa kansalliskirjastot pitävät suurimpana uhkana, että koko 1900-luvusta muodostuu 'pimeä vuosisata', kun tekijänoikeudet jäädyttävät esimerkiksi historiallisten sanomalehtien ja epäkaupallisenkin kirjallisuuden digitoinnin ja jakelun verkossa.

Taannoin Eduskunnan sivistysvaliokunta ei ollut uskoa, kun sille kerrottiin, että 1900-luvun alun sanomalehtiä tai kirjallisuutta on lähes mahdotonta tuoda verkkoon, vaikka mahdollisuus sopimuslisenssiin on olemassa. Syynä ovat näkemuserot tekijänoikeuksista, haluttomuus ratkaista niitä kansalaisten eduksi ja yksinkertaisesti tietty inertia, neuvottomuus.

Suomi täyttää 100 vuotta vuonna 2017. Meidän pitäisi ryhtyä kiireellisiin toimiin, jotta edes keskeinen itsenäisyyden ajan aineisto saataisiin digitoituksi ja verkkoon.

Tarvitaan näkemystä ja tahtoa kuten Norjassa. Norjan kansalliskirjaston *Bokhylla*-hanke on digitoinut verkkoon aineistoa 1790-luvulta, 1890-luvulta ja 1990-luvulta. Tekijänoikeudet on toistaiseksi ratkaistu valtiollisella lisenssillä.

Myös tekeillä olevan Kansallisen digitaalisen kirjaston mahdollisuudet pitäisi nähdä ajoissa. Mikäli haluamme, voimme luoda tekijöitä tyydyttävän lisensointiratkaisun, jossa pääsemme digitoimaan suomalaista sanomalehdistöä 1900-luvun alusta lähtien, niin ettei hanke uhkaa kenenkään kaupallisia etuja. Palvelu on rinnastettavissa mikrofilmien käyttöön: jokainen voi halutessaan saada tämän aineiston käyttöönsä, miksi ei myös verkossa?

Kansallinen digitaalinen kirjasto voi tarjota merkittävän jakelutien sähköiselle kaupalliselle aineistolle. Koska tekijänoikeudet rajoittavat aineiston digitoimista 1890-lukua pidemmälle, on tärkeää, että syntyy yhteiskuntasopimus, jossa vapaan historiallisen aineiston rinnalle tuodaan myös tekijänoikeudellista, maksullista aineistoa.

Näin kansalainen saisi 'yhden luukun palvelun', josta hän tavoittaisi myös kaupallisten kustantajien tarjonnan. Sen lisäksi kustantajat voivat normaalisti jaella aineistoaan omissa kanavissaan.

Hankkeeseen on investoitu useita miljoonia euroja, ja sopimuslisenssiin laajennettuna Kansallinen digitaalinen kirjasto olisi kansalaisten kokonaisvaltainen portti digitaaliseen tietoon. Tämä edellyttää kaupallisten toimijoiden ja julkishallinnon yhteistyötä ja "yhteistä tahtotilaa".

Edut kaupallisille toimijoille ovat selkeät: niiden ei tarvitse itse digitoida aineistoa, ne voivat säädellä aineiston käyttöä ja hinnoittelua ja monella tavalla ulkoistaa keskeiset prosessit.

Verkon jakelumahdollisuudet ovat käytännössä rajattomat. Edes osa niistä voidaan sopia musteitse saada käyttöön ja samalla luoda kaupallistakin kirjataloutta. □

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston ylikirjastonhoitaja

Pentti Hauhialan Disney-kokoelman lahjoitustilaisuus oli Kansalliskirjastossa 20.10.2010. Ylikirjastohoitaja Kai Ekholm otti lahjoituksen vastaan ja puhui keräämisen ja Hauhialan kokoelman merkityksestä ja viittasi kirjaston kolmen vuoden takaiseen suurnäyttelyyn Agricolasta Aku Ankkaan. Median edustajia oli paikalla lukuisia. Kuvassa oikealla Pentti Hauhiala, Heikki Kaukoranta ja näyttelyvieraita, joista nuorimpina Juho ja Alisa Lind.

Suuri Disney-kokoelma Kansalliskirjastoon

Lähes koko elämänsä Disney-keräilylle omistanut Pentti Hauhiala on lahjoittanut Kansalliskirjastolle keräilykokoelman, joka sisältää tuhansittain Disney-aiheisia kirjoja, lehtiä, videoita, levyjä ja muuta esineistöä. Lahjoitus saa Kansalliskirjastossa nimikkokokoelman statuksen.

Vaikka uutta nimikkokokoelmaa säilytetään kokonaisuutena, Kansalliskirjasto voi lahjoitusso-
pimuksen perusteella neuvotella sen osien sijoit-
tamisesta maamme muihin kansallisiin muisti-
organisaatioihin. Joitakin osia audiovisuaalisesta
aineistosta ja esinekokoelmasta onkin tarkoitus
luovuttaa muualla säilytettäväksi. Kansalliskirjas-
to saa myös täydentää yksittäisillä teoksilla kan-
salliskokoelmaansa, johon talletetaan kaikki Suo-
messä painetut tai Suomea koskevat julkaisut.

Jatkossa Pentti Hauhialan Disney-kokoelma on Kansalliskirjastossa tutkijoiden ja muiden ai-
heesta kiinnostuneiden käytettävissä tekijänoi-
keuksien asettamissa rajoissa. Asiakkaat ja muu
yleisö pääsevät tutustumaan lahjoitukseen, kun
poinintoja siitä on asetettu esille Kansalliskirjas-
ton Rotundassa 21.10. avatussa näyttelyssä.

Näyttelyaineiston on koostanut Kansalliskir-
jastosta muutama vuosi sitten eläkkeelle jäänyt
sarjakuvaneuvos Heikki Kaukoranta, joka tunne-
taan sarjakuvahistorioitsijana sekä sarjakuvien
suomentajana. Hän on vaikuttanut pitkään ja kes-
keisesti myös Suomen sarjakuvaseurassa. □

Lisätietoja antaa kokoelmapäällikkö Sinimarja
Ojonen, Kansalliskirjasto/tutkimuskirjasto,
sinimarja.ojonen(at)helsinki.fi

Eräs keskeinen digitoinnin kohde ovat vanhat kartat, jotka kiinnostavat historian-, nimistön ja kartografian tutkijoita. Suomen alue teoksessa Regnorum Sveciae, Gothiae, Magnifique Ducatus Finlandiae etc. Amstelodami 1656.

Digitointipolitiikka linjaa tavoitteet

Toukokuussa 2010 Kansalliskirjaston johtokunta hyväksyi kirjastossa laaditun digitointipolitiikan. Kansalliskirjaston tavoitteena on mahdollisimman vapaa digitaalisten aineistojen, kokoelmien, metadatan sekä uusien, digitoimalla tuotettujen tietosisältöjen hyödyntäminen virtuaalisissa ympäristöissä.

Kansalliskirjaston visiona on luoda kattavat digitaaliset kokoelmat ja sisällöt, varmistaa digitaalisten tallenteiden autenttisuus sekä käyttö luotettavana lähdeaineistona ja edistää niiden vapaata käyttöä ja uudelleenkäyttöä, luoda prosessit kestäväälle digitoinnille ja digitaalisten sisältöjen elämänsyklin hallinnalle sekä taata digitaalisten sisältöjen mahdollisimman laaja verkkokäyttö. Täten kirjasto pyrkii huomioimaan uusiin sidosryhmiin kuuluvien digitaalisten sisältöjen hyödyntäjien tarpeet.

Digitointitoiminnan kehittämisen ansiosta digitointiprosessissa syntyy uudenlaisia digitaalisia tietotuotteita, jotka mahdollistavat aineistojen tietosisällön innovatiivisen hyödyntämisen. Aineistojen eritasoinen rakenteistaminen,

yleisöosallistaminen ja hajautettujen työmenetelmien käyttäminen, kattavien digitaalisten korpusten luominen sekä monikielisten sanastojen ja ontologioiden kehittämistä edistävien tekstinlouhintamenetelmien hyödyntäminen edistävät uusien tietosisältöjen syntymistä.

Kansalliskirjasto pyrkii takaamaan näiden tietoyhteiskunnan uusien resurssien vapaan ja tasa-arvoisen käytön sekä aineistojen kestävä digitoinnin sekä pitkäaikaissäilytyksen. □

Tiina Ison on pääsuunnittelija ja Digitointipolitiikkatyöryhmän puheenjohtaja tiina.ison@helsinki.fi

Aiheesta enemmän: <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/dimiko/digitointipolitiikanlinjaukset.html>

Digitointipolitiikka: http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/5v5daJ8e3/5p6axyFkD/Files/CurrentFile/KKn_sailytyspolitiikka.pdf

Kokoelmapolitiikka: <http://www.kansalliskirjasto.fi/attachments/514vZtpBt/5G1odGMM7/Files/CurrentFile/KOKOELMAPOLITIikka.pdf>

Olen käyttänyt sanomalehtidigipalveluanne ja se on aivan mahtava!
Olisi valtava työ hakea ilman korostettua hakusanaa.
Usein tarvitsemani tieto on pieni ja huomaamaton laivautinen.

Auli Irjala

Digitointiseminaari keräsi alan huiput Mikkeliin

”With Quality in Mind” -seminaari keräsi Mikkeliin edustavan joukon suomalaisia ja ulkomaisia digitoinnin asiantuntijoita ja aiheesta kiinnostuneita.

KUVA: SIRPA TASKINEN

Kulttuuriperintöaineiston konservointi ja digitointi on viime vuosina mennyt eteenpäin isoin harppauksin. Alan viimeisimpiä kuulumisia kerääntyi 23.9. Mikkeliin kuulemaan yli 70 digitointi- ja konservointialan asiantuntijaa kahdeksasta eri maasta.

”Suomen keskiaikainen kirjallinen perintö on säilynyt varsin hyvin”, kertoi professori *Tuomas Heikkilä* Helsingin yliopistosta. Suomessa keskiajalla kirjoitetuista pergamenteista suurin osa on katolisten pappien Suomeen tuomaa kirkollista materiaalia. Kun kirkon omaisuus Kustaa Vaasan aikana siirtyi valtiolle, pergamentteja käytettiin voutien tilikirjojen kansina. Suuri osa tilikirjoista kulkeutui Ruotsiin, josta niitä on myöhemmin siirretty takaisin. Säilyneitä pergamenttilehtiä, joita on liki 10 000, konservoidaan ja digitoidaan tällä hetkellä Mikkelissä toimivassa Kansalliskirjaston Digitointi- ja konservointikeskuksessa.

”Materiaali kertoo erittäin paljon keskiaikaisesta suomalaisesta kirjallisesta perinnöstämme, joka digitoinnin myötä saadaan laajempaan käyttöön”, Heikkilä totesi.

Mikkeliin on toimitettu joka toinen viikko Kansalliskirjastosta noin 500 pergamenttilehteä, jotka ensin puhdistettiin ja sen jälkeen digitointiin.

Digitointi- ja konservointikeskuksen johtaja *Majlis Bremer-Laamanen* esitteli keskuksen

pergamenttihanketta ja totesi sen laajuuden olevan ainutkertaista jopa kansainvälisesti.

Ennen kuin aineistoa päästään digitoimaan, se pitää puhdistaa ja käsitellä huolellisesti. Työvaiheita on useita, sillä aineisto on kärsinyt aikojen kuluessa monenlaisia vaurioita.

British Librarysta tervehdyksen seminaariin toi säilytysosaston johtaja *Deborah Novotny*, joka kertoi neljän maan yhteisestä *Codex Sinaiticus* -projektista. Sen tavoitteena oli palauttaa Uusi Testamentti alkuperäiseen muotoonsa ja digitoida lopputulos. Työn valmistuttua Uuden Testamentin näköispainos siirrettiin internetiin.

Ruotsin keskiaikaisten tekstien konservoinnista seminaarissa kertoi tohtori *Claes Gejrot* Ruotsin Kansallisarkistosta.

”Materiaalia on todella paljon, noin 41 000 yksittäistä dokumenttia, joista vanhimmat ovat 1160-luvulta”, Gejrot kertoi. Ruotsissa on myös luotu digitoidusta aineistosta tietokanta nettiin.

Australian kansalliskirjastossa puolestaan on käynnissä projekti, jossa konservoidaan ja digitoidaan maassa ilmestyneet sanomalehdet vuosilta 1803–1954.

”Työ on laaja ja haastava, ja olemme saaneet aineiston jatkojalostukseen mukaan myös vapaaehtoisia sosiaalisen median käyttäjiä”, iloitsi johtaja *Cathy Pilgrim* Australian Kansalliskirjastosta.

Seminaarissa kuultiin myös Mikkelin ammattikorkeakoulun projektispesialisti *Heikki Sateilan* puheenvuoro 3D-mallinnuksesta ja Suomen Kansalliskirjaston audiospesialistin *Juha Korvenpään* luento uniikkien c-kasettien digitoinnista.

Seminaarin järjestelyistä vastasi Kansalliskirjaston Digitointi- ja konservointikeskus yhteistyössä Digitalmikkeli -konsortion kanssa. Konsortioon kuuluvat Digitointikeskuksen lisäksi Elinkeinoelämän keskusarkisto ELKA, Mikkelin Maakunta-arkisto ja Mikkelin ammattikorkeakoulu. Digitalmikkelin toimintaa koordinoi Miktech Oy. □

Digitalmikkeli on johtava digitoinnin, sähköisen asioinnin ja arkistoinnin palvelukeskus.
www.digitalmikkeli.fi

Seminaarin sisällöstä:
johtaja Majlis Bremer-Laamanen,
Kansallinen Digitointi- ja konservointikeskus
puh. 015 202 3420,
s-posti: majlis.bremer-laamanen@helsinki.fi

Digitalmikkeli-konsortioista:
vt. toimitusjohtaja Juha Ropponen, Miktech Oy
puh. 050 345 4311, juha.ropponen@miktech.fi

Keskiaikaiset pergamentit ovat hyvä esimerkki aineistosta, joka on ensin konservoitava ennen digitointia.

Hälytys Kannaksella VT-linjan (Vammelsuu-Taipale) asemissa. Liippua 12.6.1944.

Sota-ajan valokuvat digitaalisiksi

Kansalliskirjaston Digitointi- ja konservointikeskuksessa aloitettiin kuluvan vuoden aikana Puolustusvoimien kuvakeskuksen kuva-arkistoon kuuluvien talvi- ja jatkosodan valokuvien digitointi. Yhteensä kuusi kuukautta kestävässä hankkeessa digitoitaneen vuoden 2010 aikana yhteensä noin 30 000 talvi- ja jatkosodan valokuvaa. Kuvien digitointi on tärkeää, jotta sota-ajan kuvat saadaan talteen sekä entistä paremmin tutkijoiden ja kansalaisten käyttöön.

Sota-ajan kuvien digitoinnin on mahdollistanut eduskunnan vuoden 2009 lopussa Puolustusvoimien

kuvakeskukselle myöntämä rahoitus. Hanke saattaa jatkua myös vuoden 2011 puolella, sillä Etelä-Savon vaalipiirin kansanedustajat Olli Nepponen, Lenita Toivakka, Katri Komi, Jari Leppä, Heli Järvinen sekä Pauliina Viitamies ovat tehneet aloitteen 200 000 euron määrärahasta sota-ajan valokuvien digitointityön jatkamiseen. Erillisessä talousarvioaloitteessa kyseiset kansanedustajat ovat myös esittäneet lisämäärärahaa digitointikeskuksen toiminnan vakinaistamiseksi, mikä myös palvelisi opetusministeriön Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen tavoitteita. □

Kansalliskirjaston Digitointi- ja

Kansalliskirjaston Mikkeliissä sijaitsevan Digitointi- ja konservointikeskuksen 20-vuotisjuhla pidettiin Helsingissä kirjaston kupolialaisissa 22.9. Ylikirjastonhoitaja *Kai Ekholm*in tervetuliaissanon jälkeen yliopiston rehtori *Thomas Wilhelmsson* puhui tutkimustoiminnasta digitoidun aineiston hyödyntäjinä, digitointikeskuksen johtaja *Majlis Bremer-Laaman* otsikoi puheensa ”Kulttuuriperinnön esiinmarssi”. British Libraryn kokoelmien säilytyksestä kertoi yksikön johtaja *Deborah Novotny*. Juhlapuheen piti opetusministeri *Henna Virk-*

kunen ja käsitteli digitoinnin merkitystä tieteen ja opetuksen infrastruktuurille.

Kansalliskirjasto pyrkii vahvistamaan asemaansa Suomen johtavana kulttuuriperinnön ja tutkimuksen lähdeaineistojen digitoijana. Kirjasto myös uskoo vahvasti, että digitaalisten sisältöjen määrätietoinen lisääminen ja saatavuuden edistäminen esimerkiksi *Kansallisen digitaalisen kirjaston* välityksellä tarjoaa tulevaisuudessa suomalaisille yhden merkittävän menestystekijän.

konservointikeskus 20 vuotta

KUVA: EERO ROINE

Kutsuvieraita salin täydeltä. Digitointi ja Internet sekä yhdistävät että erottavat. Ne edustavat niin suurta muutosta kulttuurissa ja yhteiskunnallisessa elämässä, että niiden vaikutuksen kaikki ulottuvuudet selviävät vasta tulevien sukupolvien tutkijoille.

Digitointi- ja konservointikeskuksen johtaja Majlis Bremer-Laamanen, rehtori Thomas Wilhelmsson ja opetusministeri Henna Virkkunen.

Viereinen sivu: Kansalliskirjaston digitointi ja konservointikeskuksen 20-vuotisjuhlatilaisuus kirjaston kupolisalissa 22.9. Ylikirjastonhoitaja Kai Ekholm lausui tervetuliaisanat. Eturivissä rehtori Thomas Wilhelmsson ja ministeri Henna Virkkunen.

Mikäs kirjan tappaisi -näyttelyn avajaisissa kolme kirjan ystävää ja asiantuntijaa: Kansalliskirjaston kulttuuri-koordinaattori Inkeri Pitkäranta, kouluneuvos Kirsti Mäkinen ja valtioneuvos Riitta Uosukainen.

RIITTA UOSUKAINEN

Mikäs kirjan tappaisi. Kirja nyt ja tulevaisuudessa

NÄYTTELY KANSALLISKIRJASTON KUPOLISALISSA

*”Tieto, jota kirjoista olet etsinyt,
loistaa joka lehdeltä – sisältäsi nyt.”*

Jälleen kerran on saanut tuntea ylentymisen tunteen, kun on saanut astua Kansalliskirjastoon. Tämä talo on kauneuden ja viisauden tyyssija. Täällä työskenteleville työmaa on elvyttävä ja voimaa antava – haluan mainita, että koin Eduskuntatalon työelämäni aikana samalla tavoin.

Kansalliskirjasto on Helsingin kaunein rakennus.

Täällä kirjakokoelmien lomassa tapaamme myös ihmiset, tekijät sekä lukijat. Kirjat ovat monella tavoin olleet historian mittaan ja nykyäänkin uhanalaisia, niitä uhkaavat ajan henki, trendit, tuli ja vesi, sisällön polttavuus ja fyysinen palonarkuus. Tämän näyttelyn kohtaloksi oli tulla konkreettisesti vesi; näyttelypaikkaa piti siirtää aivan viime vaiheessa, sillä Kansalliskirjaston Gallerian alla todettiin putkirikko. Kirjaston kokoelmat eivät kärsineet, ja näyttely siirrettiin rivakasti Kupolisaliin. Haluankin lausua näyttelyn pystyttäjille parhaat kiitokset niin tavallisen suururakan hoitamisesta kuin myös uskomattomasta venymisestä näyttelypaikan muutossa. Erityisen kiitoksen haluan lausua kulttuurikoordinaattori Inkeri Pitkärannalle.

Alussa oli tarina ja tarinankertoajat. Tarinat kiersivät maailmaa synnyttäen uusia tarinoita. Sitten keksittiin kirjoitustaito ja kirjapainotaito: kirjat levisivät maailmalle. Näyttely lähtee liikkeelle kirjailijasta. Kysytään, miten kirjat syntyvät. Muistan Ritva Haavikon järjestämän Studia generalia -sarjan 1960-luvulla aiheesta ”Miten kirjani ovat syntyneet”. Kirjailijoiden, tarinankertoajien jalkojen juureen melkein sananmukaisesti istahdettiin, vaikka kyseessä oli Porthanian iso luentosali. Sarja jatkui ja luennot painettiin. Kirjailijat vastasivat kukin tavaltaan: kirjoittaminen on intohimo, ei voi elää kirjoittamatta, kirjoittaminen on eheytymistä. Kirjailija on myös tarinankertoja, joka tarvitsee kuulijan – lukijan. Lukijat odottavat ja kirjailija tarinoi heille.

Yhteistyössä Vaskivuoren ja Herttoniemen yhteiskoulun lukiolaisten kanssa on järjestetty tavalla tai toisella tunnetuille henkilöille kysely, mitkä ovat heidän elämänsä rakkaimmat kirjat. Näyttelyssä on esillä vastaajien kirjasuosikkeja perusteluineen. Vastaukset osoittavat, miten suuri, joskus jopa käänteentekevä merkitys kirjoilla on nykysuomalaisten elämässä: ”Elämäni murroshetkien lohtu.” ”Tämän luettuani oli selvää, ettei maailma ole enää entisensä.”

Eri henkilöiden suosikkilistoja lukiessa tuntee tutustuvansa näihin ihmisiin aivan uudella tavalla. Löytää sielunsukulaisia. Kirjalistat voisivat hyvinkin kertoa aivan saman kuin radio-ohjelmat: ”Miten minusta tuli minä”. Oli kiehtova havaita, että emeritusprofessori Maija Lehtonen ja kokki Sami Garam olivat maininneet *Seitsemän veljeksien* niin kuin minäkin. Tunsin iloista yhteisyyttä, että kansleri Ilkka Niiniluoto on maininnut Tauno Karilaan *Pikku jättiläisen*, jonka liitin tietokirjaluettelooni taannoin. Myös M.A. Numminen on viettänyt viisasta aikaa Pikku jättiläisen parissa. Todella harmittaa, etten muistanut panna listaani Colin Wilsonin *Sivullisen ongelmaa*, joka oli hyvin tärkeä nuoruusvuosina – mutta mitä olisin jättänyt pois?

Ray Bradbury kirjoitti teoksensa *Fahrenheit 451* vuonna 1953. Siinä ryhdyttiin totaalisesti tuhoamaan kaikkia kirjoja, koska ne koettiin vaarallisiksi yhteiskunnalle. Kirjansuojelijat ryhtyivät toimeen, he valitsivat kirjan, jonka he opettelivat ulkoa, niin etteivät polttajat voisi tuhota sitä. Ryhdyin pohtimaan, mitkä kirjat valitsisin. Päädyin Minna Canthin *Agnekseen* ja Anton Tšehovin *Kolmeen sisareen*. Mikä kirja sinä tahtoisit olla, jos polttaminen uhkaisi?

”Kirjastot ovat palaessaankin kauniita”, kertoo Kai Ekholmin erinomaisen kiistakirjoituksen otsikko, suora sitaatti Balkanin sotakentältä. Palaminenko on kirjan tulevaisuuden suurin uhka? Kirjan vaiheet ovat moninaiset:

Ninivessä 600-luvulla eKr. oli koossa 22 000 savitaulua, savitauluja seurasivat papyruskääröt ja pergamentit, Aleksandrian kirjasto oli maailmankuulu, eri maiden hallitsijoilla oli kirjastonsa kautta historian; Napoleonilla oli sotaretkilläänkin mukana satojen teosten kenttäkirjasto! Suomessa 1200–1700-luvulla luostareihin ja kirkon miehille yleensä kertyi kirjoja. Turun Akatemia vuodesta 1640 sai kirjakokoelmia. Ns. Pälkäneen puuaapiseesta vuodelta 1719 oli säilynyt yksi ainoa kappale Turun paloon 1827 asti, jolloin akatemian kirjatkin lähes tuhoutuivat. Helsingissä aloitettiin alusta, koti- ja ulkomaisiin lahjoituksin lähdettiin liikkeelle. Ja tässä olemme nyt, pohtimassa toistaiseksi hyvin voivaa kirjaa ja kyselemässä sen tulevaisuutta, toteamassa vaikkapa, että digitoiminen merkitsee henkiin jäämistä.

Entä kirjan tulevaisuus? Sähkökirja tekee vauhdilla tuloaan. Kuoleeko kirja, tyhjeneekö kirjahylly ja koulureppu? Näyttely kertoo, että kirja on selvinnyt uhkista ennenkin. Tuskin mikään kuvastaa paremmin Mikäs kirjan tappaisi -teemaa, kuin kirjallisuutemme vanhimmat dokumentit, keskiaikaiset pergamentit, jotka ovat selvinneet halki vuosisatojen koettelemuksista. Näyttelyssä esitellään pergamentteja huippumodernin tekniikan avulla: digitaalisessa muodossa kosketusnäytöllä, jossa kävijä voi sormen hipaisulla tutustua keskiaikaisiin aarteisiin.

Helsingin yliopiston kansleri Ilkka Niiniluodon ja arvattavasti tuhansien muidenkin lapsuuden suosikkikirja oli Helmi Krohnin Hipsuvarvas autiolla saarella.

Minä uskon kirjan tulevaisuuteen. Tärkeintä on sisältö, ei muoto. Tämä näyttely on kiintoisa siltä klassisista kirjoista uudenmuotoisiin, molempia tarvitaan. Eläköön osaaminen.

Näillä sanoin avaan näyttelyn Mikäs kirjan tappaisi. Härmed förklarar jag utställningen vidöppnad.

Ja varmemmaksi vakuudeksi vielä otan otteen Edith Södergranin teoksesta *Septemberlyran* (1918). Kirja elää! Boken lever. Och den här är också min talsvenskspråkiga del.

Ljusfälten

Jag har krafter. Jag fruktar ingenting.

Ljus är himlen för mig.

*Går världen under -
jag går icke under.*

*Mina ljusa horisonter stå
över jordens stormande natt.*

Träden fram ur det gåtfulla ljusfält!

Oböjlig väntar min kraft.

Mikäs kirjan tappaisi -avajaispuheen pitäjä, valtioneuvos Riitta Uosukainen on Kansalliskirjaston kummi.

Mikäs kirjan tappaisi näyttely Kansalliskirjaston kuppilaisissa 27.5.–31.12.2010

Informaatiotekniikan hallinta on olennainen osa kirjastoalan ammattitaitoa ja tulevaisuuden suunnittelun perusta. Yliopiston Metsätalo tarjosi sopivat tilat ELAGin eli European Library Automation Groupin konferenssille, joka on alansa johtavia informaatiotekniikan tapahtumia Euroopassa.

LAILA HEINEMANN

Kirjastonkäyttäjien uudet odotukset?

Kansalliskirjasto isännöi myös tänä vuonna kansainvälistä kirjastoalan konferenssia. Tällä kertaa oli vuorossa ELAG 2010. ELAG eli European Library Automation Group, kokoaa vuosittain yhteen kirjastoautomaation asiantuntijoita eri puolilta maailmaa keskustelemaan ja vaihtamaan kokemuksia IT-alan ajankohtaisista ja tulevista suuntauksista. ELAG on toiminut 1970-luvun puolivälistä lähtien. Vuotuinen tapahtuma oli nyt Suomessa toista kertaa; edellisen kerran se pidettiin täällä 1991.

Seminaarilla on joka vuosi oma teemansa, jonka ympärille ohjelmasisältö on suunniteltu. Tänä vuonna teemana oli ”*Meeting New User Expectations*”. Aihetta käsiteltiin teknisestä näkökulmasta, tavoitteena paremman palvelun tarjoaminen nykypäivän käyttäjille, joilla on uudenlaiset odotukset ja tarpeet.

Ohjelmamarunko sisälsi esitelmiä seminaarin teemasta sekä työpajoja teemaan liittyvistä aiheista. Osallistujilla oli myös mahdollisuus esittää lyhyitä tietoiskuja organisaatiossaan tehdyistä innovaatioista tai uudistuksista. ELAGin kantava voima on aina ollut osallistujien halu jakaa omaa osaamistaan ja omia kokemuksiaan kollegojensa kanssa.

Konferenssi pidettiin Helsingissä, Metsätalolla 9.–11.6. 2010. Edellisenä päivänä pidettiin lisäksi koodaajille tarkoitettu esikonferenssi. Osallistujia oli kaikkiaan 18 maasta ja osallistujamäärä oli ennätyskelliset 190, kun se yleensä on vaihdellut vähän sadan molemmin puolin. Liekö syyinä Helsingin vetovoima kongressikaupunkina vai tavallista kiinnostavampi ohjelma, sitä voimme vain arvailla.

Palautteen mukaan osallistujat pitivät nimienomaan konferenssin perinteisesti epämuodollisesta ilmapiiristä ja siitä, että ohjelma sisälsi sekä teoriaa että käytännön työpajatyöskentelyä. Konferenssiin oli saapunut sekä kirjastonhoitajia että puhtaasti teknisiä järjestelmäkehittäjiä, ja keskusteluissa esiin nousseet erilaiset näkökulmat koettiin hedelmällisiksi – kuten eräs osallistuja kirjoitti palautelomakkeeseen: ”Pidin

siitä, että työpajoissa joutui ajattelemaan uudelleen asioita, joita on pitänyt itsestään selvinä.”

Paitsi erilaisia teknisiä ratkaisuja esitelmissä lähestyttiin aihetta myös käyttäjätutkimusten valossa. Referoin tässä yhtä näistä vähemmän teknisistä esityksistä.

Elävätkö Kansalliskirjastonkin asiakkaat kuplissa?

Erityisen mielenkiintoinen Kansalliskirjaston kannalta oli brittiläisten Lisa Charnockin ja Joy Palmerin esitys ”*Researching user behaviour on the*

”Experts in their field”. ELAG-konferenssin *Discovery interfaces* -työpajassa vertailtiin mm. kirjastojärjestelmien käyttöliittymien ominaisuuksia. Työpajan osanottajia kuvassa vas. Markku Ojala Kirjasto 10:stä sekä Ere Maijala, Bjarne Beckmann ja Iina Peltonen Kansalliskirjastosta.

web – how do we provide library and bibliographic services that appeal to today’s digital natives”, joka perustui Mimasin käyttäjätutkimuksiin.

Mimas (the UK National Data Centre based at The University of Manchester) teetätti sarjan markkinatutkimuksia siitä, miten opiskelijat ja tutkijat käyttävät internetiä. Tuloksena oli runsaasti materiaalia Googlen käytöstä, verkkoaineistojen tuntemuksesta, uusien teknologio-

den hallinnasta ja tavoista hakea tietoa verkosta. Keskeiset tulokset olivat, että

- suosituin hakukanava oli Google
- käyttäjät odottivat saavansa verkkopalveluista suoraan kokotekstiaineistoa
- korkeakoulujen sähköisiä tietopalveluita tunnettiin huonosti
- luotettiin vahvasti pieneen valikoimaan tuttuja tiedonlähteitä

Nämä tulokset olivat hyvin yhdenmukaisia monen aiemmin tehdyn tutkimuksen kanssa.

Kun ryhdyttiin kirjastopalvelujen käytännön kehittämistyöhön, tuli tunne että tarvittiin kuitenkin vieläkin täsmällisempää tietoa. *Mimas* teetti siis vielä yhden tarkemman tutkimuksen, jossa keskityttiin nimenomaan humanistisen alan tutkijoihin, koska koettiin että he ovat jääneet aiemmilla kerroilla muiden varjoon.

Pääkysymykset olivat, miten he käyttävät sosiaalista mediaa ja mitä lisäarvoa he voisivat saada räätälöivästä palveluista. Tutkimus tehtiin haastatteluin sekä tutustumalla tarkemmin muutamaa täsmäkohderyhmään. Nämä kohderyhmät koostuivat useiden eri humanististen alojen tohtorikoulutettavista kolmessa brittiläisessä yliopistossa (Bristol, Manchester ja Manchester Metropolitan). Tutkittavat olivat eri-ikäisiä ja edustivat molempia sukupuolia sekä useita eri kansallisuuksia. Keskustelut käytiin ennalta määritellyn kaavan mukaan ja tutkittaville esiteltiin erilaisten käyttöliittymien demoversioita. Lisäksi he pitivät tutkimuspäiväkirjaa.

Tutkittavat näyttivät luottavan hyvin pieneen otokseen tiedonlähteitä ja he olivat tietämättömiä monista tiedonhakuun liittyvistä perusasioistakin. Vaikutti siltä, että he toimivat kukin jonkinlaisen kuplan sisällä. Heidän tiedonhakatapansa olivat ”keskipakoisia”, eli lähtivät

erityisestä yleisempään päin, he poimivat tiedon murusia sattumanvaraisesti sieltä täältä. Kävi myös selville, että kun tällaiset tavat ovat ehtineet muodostua, niitä on vaikea enää muuttaa.

Yllättäviä tuloksia olivat, että kohdehenkilöitä ei edes kiinnostanut käyttää uutta teknologiaa tiedonhakuun ja että erilaisiin hakutulosten relevanssiluokituksiin ja suositteeluihin suhtauduttiin jopa epäluuloisesti. Sen sijaan mobiilipalvelujen käytön vähyyteen löytyi täysin ymmärrettävä selitys – ne toimivat usein vain niin kalliissa kännyköissä, ettei opiskelijoilla ollut sellaisiin varaa!

Vähän jäi kuulijana kuitenkin mietityttämään, elävätkö myös suomalaiset humanistit noin suljetuissa kuplissa, vai onko tilanne toinen ”Nokialandiassa”?

Esitelmöitsijät kehottivat kuitenkin muitakin tekemään rohkeasti markkinatutkimuksia, koska me kirjastolaiset emme ehkä tunne käyttäjiämme niin hyvin kuin luulemme. Ei kannata vain olettaa, mitä asiakkaamme luultavasti haluavat, sillä ”diginatiivitkaan” eivät ole mikään yhdenmukainen joukko. Vaikka toiset tuntuvat elävän koko elämänsä Facebookissa ja Twitterissä, toiset haluavat yhä sulkeutua omaan tutkijankammioonsa. Silti he ovat kaikki kirjastojen asiakkaita.

Hyvään palveluun tarvitaan aina dialogia sen tarjoajan ja käyttäjän välillä. □

Kirjoittaja Laila Heinemann toimii asiantuntijana Kirjatoverkkopalvelut-yksikössä, joka vastasi tämän vuoden ELAG-konferenssin käytännön järjestelyistä.

Lisätietoa:

Suurin osa konferenssin esityksistä löytyy verkosta osoitteesta: <http://elag2010.nationallibrary.fi/download/>

Minun yliopistoni on tie, tien varrella minut on vihitty hiljaisuuden tohtoriksi.

Atahualpa Yupanqui

Liber - väylä eurooppalaiseen kirjastoverkoston

KRISTIINA HORMIA-POUTANEN LIBERIN VARAPUHEENJOHTAJAKSI

Liber-verkoston avulla yhteisiin päämääriin

LIBER, Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, on Euroopan tärkeimpien tieteellisten kirjastojen liitto, joka on perustettu 1971. Yhdistyksellä on lähes 400 jäsenkirjastoa yli 40 maassa ja jäsenmäärä kasvaa jatkuvasti. Tämän verkoston varapuheenjohtajaksi valittiin kesällä 2010 Kansalliskirjaston kirjastoverkopalveluiden johtaja Kristiina Hormia-Poutanen, joka on vuodesta 2009 toiminut Liberin hallituksessa.

Hormia-Poutasen mukaan Liber toimii kirjastojen foorumina, joka mahdollistaa kokemusten vaihdon, benchmarkauksen ja yhteisten hankkeiden käynnistämisen samantyyppisten kirjastojen kesken. Samaan osaamiseen ja tiedon jakamiseen tähtäävät niin Liberin vuosikonferenssi kuin muiden tahojen kanssa yhteistyössä järjestetyt teemakonferenssitkin.

Muodoltaan Liber on säätiö, joka solmii yhteistyösopimuksia (Memorandum of Understanding) eri tahojen kuten Eblidan (European

Bureau of Library, Information and Documentation Associations), COAR:in (Confederation of Open Access Repositories) sekä SPARC Europe -allianssin kanssa. ”Näistä yhteyksistä syntyy tieteellisten kirjastojen verkosto, jonka kautta ajetaan yhteisiä päämääriä”

Strategiasta käytäntöön jaosten kautta toimimalla

Hormia-Poutanen kertoo, että Liberin strategia uusittiin viime vuonna. Sitä toteuttavat käytännössä säätiön viisi jaosta. Yksi näistä on Hormia-Poutasen vuodesta 2009 vetämä Digitization and Resource Discovery -jaos. Toinen esimerkki jaostoista on Scholarly communication, jonka toiminta-alueista tärkeimpiä ovat open access ja eScience -asiat, mainitsee tuore varapuheenjohtaja.

Digitization and Resource Discovery -jaoksen tavoitteena on parantaa Liber-kirjastojen aineistojen digitaalista saatavuutta. Jaoksen strategiassa kuvataan toiminnan painopisteet,

---

Hormia-Poutanen pitää merkittävänä myös sitä, että on ensimmäinen naispuolinen Liberin ylimmässä johdossa

joihin sisältyy erityyppisiä ratkaistavia asioita kuten tekijänoikeuskysymykset. Näissä Liber toimii yhteistyössä Eblidan kanssa. Erityisesti jaoksen toiminnassa pyritään ottamaan huomioon loppukäyttäjän tarpeet.

Jaoksen puheenjohtajan roolissa Hormia-Poutanen on nimitetty myös Europeana-säätiön hallintoneuvostoon ja hallitukseen. Säätiö ohjaa Europeana-portaalin kehitystä ja toteuttaa komission I2020-strategiaa.

Varapuheenjohtaja yhteistyösuhteiden kehittäjänä

Vastavalittu Liberin varapuheenjohtaja toimii vuosikonferenssin ohjelmatoimikunnan puheenjohtajana, mikä edesauttaa Suomen kan-

nalta tärkeiden painotusten saamista ohjelmaan. Kuten Hormia-Poutanen toteaa, samat asiat ovat toki mitä todennäköisimmin merkittäviä kirjastoissa myös laajemmin.

Suomen näkyminen eurooppalaisissa yhte-yksissä on yhteistyön kannalta tärkeää. Suoma-laisten kirjastojen osaamisen sekä kansallisten ajankohtaisten hankkeiden esilletuominen Li-ber-kirjastojen verkostossa on kotimaisen vai-kuttajan avulla helpompaa kuin aiemmin.

Varapuheenjohtajan toinen tärkeä tehtävä-kenttä on Liberin yhteistyösuhteiden kehittä-minen. Hormia-Poutanen pitää merkittävänä myös sitä, että on ensimmäinen naispuolinen Liberin ylimmässä johdossa – kuten naispre-sidentin ja naispääministerin maasta tulevalle onkin oikein ja sopivaa. □

Ponnistus harjaannuttaa lihakset, miksei sitten henkeäkin.

Kyllikki Markkanen

Kansalliskirjasto – Monisteesta monivärilehdeksi

ESKO RAHIKAISEN HAASTATTELU

Kansalliskirjasto-lehden monivuotinen päätoimittaja Esko Rahikainen istuu kirjoituspöytänsä ääressä ja toimittaa viimeistä lehteään. 28 vuotta on vierinyt siitä kun hän aloitti lehden ainoana vakituksena toimittajana syksyllä 1982. Toimittajan työssä Rahikainen on ollut näköalapaikalla kirjastoken-tän ja yliopistomaailman risteyksessä. Lukenut ja kirjaston kokoelmia toistuvasti ylistänyt Ra-hikainen on ollut mies paikallaan.

Monisteesta painotuotteeksi

Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti aloitti 1959 monistettuna kirjaston sisäisenä tiedonantajana. Lehti on muuttunut monesti sekä sisällöllisesti että ulkoasultaan, Rahikainen kertoo.

”Journalistisia asioita ei tavoitettu alussa, lehti oli hyvin ilmoitustaulumainen. Artikke-lit olivat lyhyitä katsauksia kokoelmiin ja li-säksi käsiteltiin ammatillista pikku-tietoa sekä mm. henkilöstöasioita, kirjastoista kirjoitettua ja näyttelyitä.”

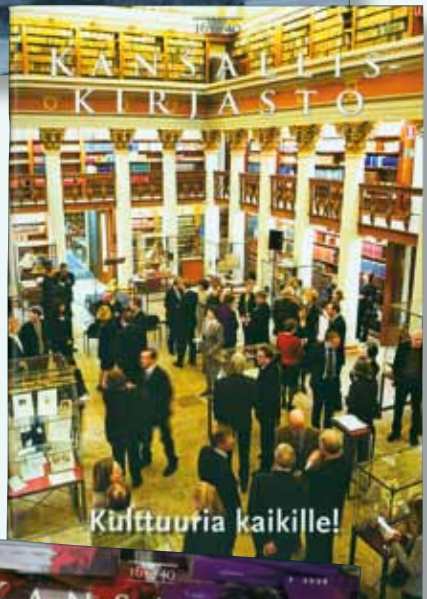
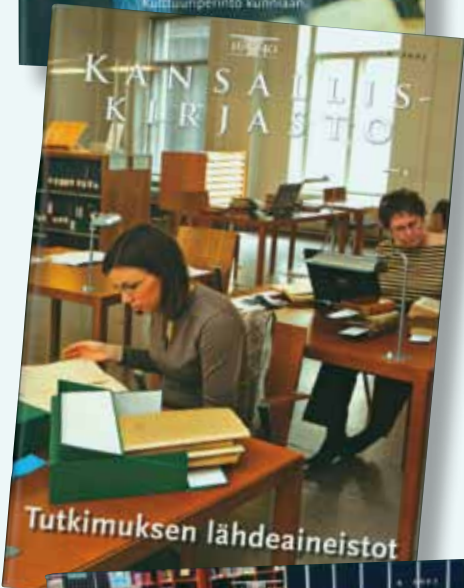
1960-luvun kuluessa lehteen alkoi tulla varsinaisia artikkeleita, joskus joku vaatimatto-mampi kuvakin.

”1973 tienoissa lehteä alettiin painaa kir-japainossa ja Tapani Aartomaa teki yksinkertai-sen kansikuvan, jonka aiheena oli C. L. Enge-lin kirjaston fasadi ja joka oli käytössä pitkään. Lehti kirjoitettiin aina käsin kirjoituskoneella kirjapainoa varten.”

Alussa lehden ympärille oli rakennettu verkosto, yhdyshenkilöt jokaisesta yliopiston tiedekunnasta tai kirjastosta. Ne lähettivät har-vakseltaan omia artikkeleitaan lehteen, mutta minä olin aktiivisesti yhteydessä heihinkin päin, muistelee Rahikainen. Lehti toimi silloin myös yliopiston kirjastojen yhteisenä lehtenä, kos-ka niillä ei ollut omaa lehteä opiskelijakirjaston omaperäistä *Rypströmiä* lukuun ottamatta.

Isyyslomien aikana 1980-luvulla vastasi-vat joidenkin numeroiden toimituksesta Satu

Vuoden 1959 monistelehdestä on melkoinen journa-listinen kehitys 2000-luvun värikkäisiin ja aiheiltaan monipuolisiin kansikuviin.

Työssä. Kansalliskirjasto-lehden toimituksessa pohdittavana ”Paratiisista katsoen. Taivaan katsomisen ja kuvaamisen kehityksestä” -artikkelin kuvitus. Artikkelin kirjoittaja tähtitieteen dosentti Tapio Markkanen ja päätoimittaja Esko Rahikainen.

Henttonen ja Anna-Maija Pietilä, samoin 1988, jolloin Rahikainen oli Oiva Ketosen assistenttina muutaman kuukauden Suomen Akatemian palkkalisioilla.

Vuonna 1997 toimittaja Rahikaisesta tuli päätoimittaja ja samassa yhteydessä luovutettiin yhdyshenkilöverkostosta. Esko Rahikaisen kollega Tuula Korhonen vastasi silloin lehden teknisestä toteutuksesta, mutta vuodesta 1999 taittotyöstä on vastannut graafinen suunnittelutoimisto Pentti Järvinen. Hänen yhteistyökumppaninsa Jari Silvennoinen suunnitteli 2003 lehden ulkoasun ja typografian, mutta viime vuodet lehden ulkoasu ja taitto ovat olleet kokonaan Pentti Järvisen käsialaa.

Vuonna 1992 Esko Rahikainen ehdotti uutta kansikuvaa, jonka graafikko Markus Itkonen toteutti. Kansi oli graafisempi ja siinä oli piirros kirjaston rakennuksesta. 1990-luvulla oli lehdessä jo varsin paljon kuvia. Itkosen kansikuvaa muutettiin 1995 ja nyt oli joka numeron kannessa jo eri kuva. Koko kansi uusittiin vuonna 1999.

”Halusin myös typografiaan muutoksen. Löysin sopivan fonttityypin italialaisesta matkaoppaasta vuonna 1995. Aikaisempi fontti oli hyvin kirjoituskonemainen.”

Lehti oli taitoltaan ja toteutukseltaan varsin ilmeikäs vuosina 1995–1998 ja hieman virkamiesmäinen vuosina 1999–2002 – hyviä

artikkeleita toki riitti – ja vuodesta 2003 värikansien ja kaksivärisivujen (duotone) ansios- ta vuosi vuodelta elävämpi ja kiinnostavampi. Monivärinumeroita alkoi tulla ensin yksi jo- ka vuosi ja 2010 lähtien lehti oli jo kokonaan monivärinen.

Nimi *Helsingin yliopiston kirjaston tiedotus- lehti* muuttui 2003 *Kansalliskirjastoksi*, kirjaston aseman muututtua laissa. Lehti painettiin edel- leen Yliopistopainossa, ja ajoittain oli valoku- vien laadun kanssa ongelmia, mutta vuodesta 2003 lehti on painettu Erikospainossa, Rahi- kainen toteaa.

Kokoelmia esittelevät kirjoitukset lähellä sydäntä

Lehden yksi keskeinen tehtävä on ollut esitellä kirjaston kokoelmia sekä toi- mintaa, joka on kirjastokentän ja yhteistyökumppanien ansios- ta yhä laajentunut. Päätoimit- taja muistelee että aikaisemmin oli erilaisista konferensseista useammin artikkeleita. Ulkomaisten kollegojen kirjoituksia on ollut myös joitakin.

Kansalliskirjasto-lehdessä ei ole koskaan ollut kiistakirjoituksia eikä debattia. Vuorovai- kutuksen puute lukijoihin on ollut myös le- vikkikysymys, Rahikainen toteaa. Lehti on yli- opiston hallinnon ja opetusministeriön ohella mennyt tieteellisiin kirjastoihin, alkujaan Hel- singin yliopiston kirjastoihin, muiden yliopis- tojen kirjastoihin, ammattikorkeakoulukirjas- toihin, erikoiskirjastoihin, arkistoihin sekä yleis- tä kirjastoista korkeintaan maakuntakirjas- toihin. Nyt lehti menee kaikkiin kuntakirjas- toihin Suomessa. Koska Kansalliskirjasto hoitaa useita yhteisiä verkkopalveluja, Nelli-portaalia, Marc-formaattia, korkeakoulukirjastojen Vo- yager-kirjastojärjestelmää, luettelotietokanto- ja, hankkii ja tuottaa digitoituja aineistoja, niin

Kansalliskirjasto on eräänlainen ”emokirjasto” kaikille kirjastoille, Rahikainen tarkentaa. Mo- nien lehtien kulttuuritoimitukset ovat myös lehden postituslistalla.

Lukijan ääntä on kuultu joka neljäs vuosi kun on tehty lukijakyselyitä. Päätoimittaja ei voi olla muuta kuin tyytyväinen koska lukijoi- ta on tullut hyvin positiivista palautetta. Lehti on ollut toistaiseksi ilmainen. Se on nykyisin siinä määrin suosittu että sitä haluttaisiin tilata kotiin, mutta päätoimittajan mielestä lehti kan- nattaa pitää maksuttomana.

”Luulen että se olisi kuolemanisku jos siitä tulisi maksullinen, se on kuitenkin am- mattilehti edelleen.”

Vuodesta 2008 on viety pdf-versiona verkkoon ja vuodesta 2009 lehti on mukana *Lehtiluukku*-palvelussa, jossa suuri määrä luki- joita voi sitä lukea ja se saa sitä kautta näkyvyyttä.

Lehdellä on ollut toi- mituskunta siitä asti kun si- tä alettiin painaa. Työskentely toimituskunnassa ei aina ole ollut ongelmatonta. 1990-luvulla päätoimit- taja ei aina ole tiennyt mitä halutaan, joku on halunnut virkamiestyypistä lehteä ja näkö- kulmaa, jossa kohderyhmänä on ollut ensikä- dessä ministeriö ja yliopiston hallinto, toinen on halunnut dynaamisempaa otetta, mitä se sitten onkin, joku taas ranskalaistyyppistä leh- teä – joskus on ollut vaikea sovittaa yhteen eri näkemyksiä toimituskunnassa, Rahikainen myöntää.

2000-luvulla alettiin puhua toimitusneu- vostosta ja parhaimmillaan näiden vuosien ko- koukset ovat olleet varsin innostavia ja hyviä artikkeli-ideoita on riittänyt.

Kirjastokentän kansainvälistyminen on asettanut vaatimuksia kirjaston viestinnälle. Vuonna 1997 yksi lehden numero ilmestyi englanninkielellä nimellä *Helsinki University*

Lehti on nykyisin siinä määrin suosittu, että sitä haluttaisiin tilata kotiin.

Vapaalla. Kansalliskirjaston henkilökuntaa iltapurjehduksella Helsingin edustalla. Jaakko Salemaa, peräsimessä Esko Rahikainen, Kari Timonen, jonka takana Martti Rantanen. Kuvan otti s/y Karnan omistaja Olli Oinas.

Library News. Tämä muuttui *Bulletiniksi*, josta jatkossa tuli ihan oma julkaisunsa, jota Rahikainen on myös eräin poikkeuksin vuoteen 2010 toimittanut.

”Haluttiin tehdä englanninkielistä tiedotuslehteä kun kansainväliset kontaktit lisääntyivät ja oli tarvetta englanninkieliselle lehdelle kansainvälisiä sidosryhmiä ajatellen.”

Päätoimittajan mielestä 2000-luvun lehdet hän on voinut tehdä aika vapaasti toimitusneuvoston palaverien pohjalta omien kontaktiensa ja mieltymystensä mukaan. Esko Rahikainen on kirjoittanut paljon artikkeleita itsekin ja uuden kameran ansiosta alkanut myös ottamaan lehteen ja Bulletinin valokuvia.

Kansalliskirjasto-lehti on kehittynyt kulttuurilehden suuntaan, mm. kirjaston kiinnos-

tavat näyttelyt ovat olleet hyvin esillä, mutta myös merkittäviä tieteellisiä artikkeleita on julkaistu toistuvasti. Teemanumeroista voi mainita Pelasta kirja -numeron, Tutkimusten lähdeaineisto-numeron ja kirjailijajumeron, jonka kanteen Rahikainen oli kuvannut Akateemisen Kirjakaupan myyntipöydän ja sattumalta suuren suosion saavuttaneen Sofi Oksasen *Puhdistuksen*.

Vähäisin poikkeuksin päätoimittaja arvelee kirjoittaneensa parituhatta kuvatekstiä ja valinneensa lukemattomia kuvia artikkeleihin. Harvoin kuvat tulevat kirjoittajilta, mutta poikkeuksiakin on, Rahikainen toteaa. Kirjaston hyvät kuvakokoelmat ja erinomainen kuvaaja, useimmiten Kari Timonen, ovat olleet suureksi avuksi päätoimittajan työssä. Rahikainen on

myös halunnut nostaa esiin kuvia jotka ovat tärkeitä tieteelliseen kuvittamiseen. Erityisen vaikuttanut hän on kirjaston ulkomaisen folio-kokoelman kiinnostavasta kuva-aineistosta.

2000-luvulla päätoimittaja on antanut oman erityispiirteensä lehdelle lisäämällä mieläuseita, jotta se olisi hauskeempaa luettavaa.

”Ne ovat artikkeleiden lomassa pieniä ihmillisiä keitaita jotka vievät ajatuksen muualle. Myös Tiina Järvilehdon kokoama ’Tiinan triviat’ -palsta on ollut tärkeä lisä lehden ilmeeseen.”

Päätoimittaja Rahikainen pitää tärkeänä, että jatkossakin Kansalliskirjasto-lehden toimituksellisessa linjassa näkyy sama ilme ja sisältö kuin mitä itse Kansalliskirjasto perimmältään on.

”Talossa säilytetään vuosisatojen aikana tehtyjä tutkimuksia ja mitä erilaisimpia julkaisuja ja hengentuotteita. Ne edustavat ihmiskunnan muistia ja tämän aineiston pohjalta tehtävä tutkimus on ensiarvoista ja toiminnan perusta. Kansalliskirjasto-lehdessä tämä toki voidaan julkaista kiinnostavalla ja joskus jopa hauskallakin tavalla. Kirjasto on kuin paratiisin portti – sen tarkoitus on herättää kiinnostusta kirjaston kokoelmiin ja siihen tutkimukseen jota yliopistolla tai muiden asiakkaiden toimes-

ta tehdään. Miten aikaisemmat sukupolvet ajattelivat, mitä he tiesivät ja uskoivat, mitä he tunsivat – kaikesta siitä voi Kansalliskirjasto kertoa satojen vuosien ajalta.”

Esko Rahikainen nostaa hattua ihmisille jotka ovat rakkaudesta tietoon tosissaan tutkineet, julkaisseet, kirjoittaneet ja kuvittaneet, niin että jälki on kunnollista eikä työtunteja ole säästetty. Tutkijan tehtävänä on tavoitella totuutta silloinkin kun se tuntuu pakenevan kuten historiankirjoituksessa usein. Entä miten Aleksis Kivi-tutkijana tunnettu Rahikainen aikoo viettää eläkepäivänsä? Kivistä on sanottu kaikki oleellinen moneen kertaan, hän toteaa.

”Kiinnostaisi tutkia mielenkiintoisia ihmisiä ja heidän elämäänsä vuosisatojen saatossa. Kirjoittaa suomalaisten historiaa – elävien, tuntevien ihmisten historiaa ja ajatuksia. Aion myös purjehtia, käydä Kentuckyn vuorilla, seistä Jäämeren rannalla, kääntää vielä kymmeniä kansanlauluja eri kieliltä suomeksi ja julkaista niistä kokoelman. Ajopuut-yhtyeemme säestäisi myös mielellään vielä muutaman keran Taiteiden yön ilmeisen suosittuja yhteislaulutalaisuuksia Kansalliskirjastossa.”

Päätoimittajan työ on päättymässä, mutta uudet haasteet odottavat. □

Tosi ystävyys kohdistuu sielun sisäisiin ominaisuuksiin ja on välinpitämätön maineen ja ulkonaisen voiman suhteen.

Vasili Grossman

Elämä on merkillistä, ihanaa ... surullistakin, ei vain surujensa tähden vaan juuri ihanuutensa.

Sielu pelkää kipua aivan yhtä paljon kuin ruumiskin, ja välttäänsä sitä kauhean kokemuksen jälkeen kasvaa sisäänpäin, vetäytyy, pakenee.

TV-ruudusta huoneeseen tunkeutuvat röyhkeät, väkivaltaiset ja typerät ihmiset, joita emme ikinä päästäisi ovesta sisään.

Esko Rahikainen

Petri Mäkelä ja Kristiina Hildén

KRISTIINA HILDÉN

Ystävien tapaamisia Harrastuksena tieto

Petri Mäkelä kuuli *Pelasta kirja* -kampanjasta television aamu-utisissa kotonaan Pohjanmaalla, kirjoitti asian muistiin ja palasi myöhemmin Kansalliskirjaston verkkosivuille tutkimaan pelastamisohjelman sisältöä. Kotimaisista kartoista ja ulkomaisista arvosteoksista löytyikin kiinnostavia kohteita, joita Mäkelä halusi tukea; ensin käsin piirretty Pohjanmaan kartta *Ongefärlig Charta Öfver Österbottens län*, sitten Claudius Ptolemaeuksen *Cosmographia* vuodel-

ta 1482 sekä myöhemmin Francesco Giorgion mystis-filosofinen teos *Francisci Georgii Veneti Minoritanae Familiae De Harmonia Mundi Totius Cantica Tria* vuodelta 1525.

Mäkelä, ekonomi ja insinööri, arveli kiinnittäneensä huomiota kampanjaan siksi, että on aina tottunut ajattelemaan myös vanhan olevan säilyttämisen arvoista. Mäkelä toimii Alajärven Luoma-aholla 1930-luvulla perustetussa teollisessa perheyhtiössä. Sielläkin uuden

tehtaan nurkassa on museo, jossa on säilytetty perustaja-isoisan aikaisen läkkisepän verstaan kopio aitoine työvälineistöineen: peltileikkuri, sikkikone ja vääräyskone kuuluivat ennen lämmitysuunien ja kiukaiden valmistukseen. Nykyään moderni tehdas valmistaa alumiini-komponentteja lähinnä rakennus- ja elektro-niikkateollisuuden käyttöön, mutta silti myös museonurkkaus kiinnostaa tehtaan niin koti- ja ulkomaisia asiakkaita kuin muitakin vieraita.

Petri Mäkelän oma lukuharrastus on muuntunut koulupojan jännityskirjojen ahmimisesta tietokirjallisuuden harrastamiseksi; eniten häntä kiinnostavat fysiikka, matematiikka, tähtitiede sekä historia. Syventyminen tietoon, vaikkapa Egyptin historiaan, yhdistää myös Mäkelän perhettä, johon kuuluvat taidemaalari-vaimo ja nelivuotias pikkupoika. Mäkelän aika ei riitä varsinaiseen bibliofiiliseen harrastukseen, vaikka hän tilaisuuden tullen saattaa hankkia itseään kiinnostavia vanhoja karttoja. Hän näkeekin mielellään Kansalliskirjaston kaltaisen laitoksen, jolla on asiantuntemus ja aineiston palvelumahdollisuudet, keräilevän ja säilyttävän yhteistä kirjallista perintöä. Jokainen kansalainen voi sitten omalta osaltaan ja omien mahdollisuuksien mukaisesti tukea tätä säilyttämistyötä. Perinteitä on vaalittava, jotta ne säilyvät, ja vaaliminen vaatii aina tietoista toiminta-

taa. Mäkelä ymmärtää hyvin yksityisenkin tuen keräämisen museoille ja kirjastoille, sillä tällä saralla tehtävää on aina enemmän kuin julkisin varoin pystytään koskaan hoitamaan.

Kansalliskirjaston ystävätילוaisuudet ovat Mäkelän mielestä mielekäs vastine kirjastolle annetulle kannustukselle. Kun harrastuksena on tieto ja uuden oppiminen, tarjoavat tilaisuudet mahdollisuuden saada lisää tietoa ja syventyä innostaviin aiheisiin parhaiden asiantuntijoiden avulla. Tilaisuuksissa tapaa myös kiinnostavia ihmisiä, ja näin voi luoda itselleenkin uusia suhdeverkostoja. Mäkelä lupaa sopivan tilaisuuden tullen vaikka rohkaista tuttavieankin kulttuuriperinnön tukemiseen.

Kansalliskirjaston tiloissa Petri Mäkelää puhuttelee ainutlaatuinen miljö ja rauhaa henkivä tunnelma, jossa hän aistii kirjaston vahvuuden sivistyksen vaalijana. Mäkelä toivoo tämän vuosisatojen myötä syntyneen tunnelman säilyvän jälkipolvillekin samankaltaisena keskellä muuttuvaa maailmaa. □

Tue Sinäkin kulttuuriperinnön säilyttämistä!
<http://www.rahasto.kansalliskirjasto.fi/pelastakirja/>

Tieteen puutarhoissa

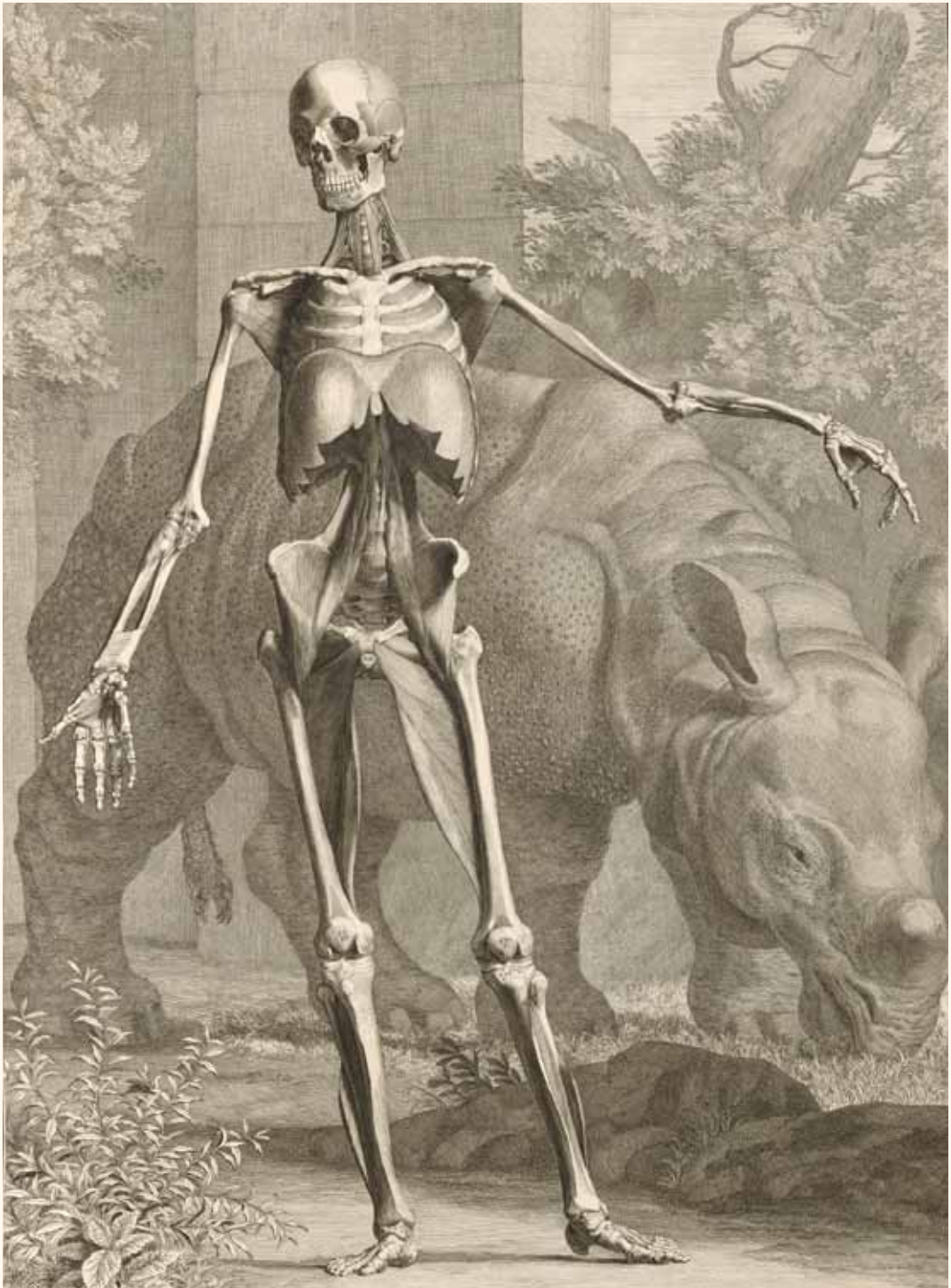
Tieteellisten kirjastojen miljoonat monografia- ja aikakausjulkaisut ja muu aineisto ovat valtava tietovaranto, mutta samalla filosofinen tai eksistentiaalinen ongelma. Kävin huhtikuussa Pariisissa Bibliothèque Nationalen vanhassa, vaikuttavassa lukusalissa, joka yhtäältä edusti tietokoneineen ja uusine mikrofilmien lukulaitteineen ja nuorine opiskelijoineen jotain elävää, dynaamista, päämäärätietoista – ja toisaalta interiööritään käsikirjastoineen, rakenteineen ja kalusteineen jotain kadonnutta, kaunista ja tuntematonta. Ajan, jopa aikakausien kulumisen tuntu oli voimakas ja vihreät lasiset lampunvarjostimet sitä valollaan korostivat. Ja kirjaston uudessa varastossa eli omaa hiljaista elämäänsä 30 miljoonaa julkaisua.

Kuka näitä kaikkia lukee

Matkalta palattuani kiertelin Suomen Kansalliskirjaston painettujen tieteellisten aikakauslehtien osastoilla ja vuosikertoja on loputtomiin, aivan uusista kymmenien jopa satojen

vuosien takaisin niteisiin. Sama tuttu ja kuitenkin kunnioitusta herättävä näky kohtaa kävijää varaston kirjakokoelmissa. Suomi on Euroopan laidalla ja pakosta tulee mieleen ajatus: Kuka näitä kaikkia lukee – ja johtopäätös, että vain pieni osa kirjastojen vanhemmista julkaisuista tulee vuosikymmenten kuluessa uudelleen tutkimuksen kohteeksi. Ne unohdetaan ja niin käynee myös valtaosalle digitaalisia aineistoja, mutta kirjasto ei unohda koskaan. Kirjat, artikkelit, kartat, äänilevyt, käsikirjoitukset jne. on luetteloitu, luokitettu ja asianmukaisesti varastoitu.

Kirjaston digitointiohjelman toteuttaminen voi toki olennaisesti lisätä kokoelmien käyttöä ja Kansallinen Digitaalinen Kirjasto-hankkeeseen kohdistuu paljon odotuksia. Joka tapauksessa aineistot ovat asiakkaan käytävissä nyt ja tulevana vuosisatoina aivan riippumatta siitä tutkiiko hän vaikkapa tulenteon historiaa. Tulen syyttäminen on ollut entisinä aikoina hankalaa, usein mahdotonta ja tulta pyrittiin ylläpitämään eri tavoin eri kulttuureissa päivästä ja viikosta toiseen. Tulitikut mullistivat

Kirjastot ovat pitkälti yhtä kuin kokoelmansa. Lääketiede ja taide ovat kuvassa edustettuna esimerkillisellä tavalla. Jan Vandelaar'n taidokasta, modernia ja humoristista grafiikkaa Bernardi Siegfried Albinuksen anatomiateoksessa *Tabulae sceleti et musculorum corporis humani. Ludguni Batavorum* (Leiden) 1747.

Teollisuushistoriaa Ruotsissa 1700-luvun lopulla. Raskasta ja vaarallista arkipäivää Norrmarkin rautakaivoksessa. Talvisin avokaivoksessa vaaraa lisäsi pimeyden lisäksi tikapuiden jäätyminen. Ruotsin malmeja laivattiin myös Suomeen jalostettavaksi. Elias ja J.F. Martinin hienoa kuvitustyötä. Svenska vuer. S.I. 1782–1805

kaiken ja jonain päivänä kokoelmista saatetaan etsiä tietoja ja mainoksia vaikkapa lukuisista Mäntsälän tulitikkutehtaista. Rikhard Kasimir de la Chapellen 1904 perustamasta Saaren tulitikkutehtaasta vietiin tikkuja Venäjälle, Serbiaan, Amerikkaan ja Australiaan! Suomessa ei enää tulitikkuja valmisteta ja tupakansytytin lienee viimeinen muistuma tulusraudan ja piikiven toimintaperiaatteesta.

Toinen tutkija taas ryhtyy kirjoittamaan Suistamon kunnan paikallishistoriaa ja silloin ”rutikuivan” tuntuiset kunnalliskertomukset ovatkin taas ajankohtaisia. Suistamon kunta oli

jätettävä rauhansopimuksen ehtojen mukaisesti Neuvostoliiton alueelle. Emmanuel Le Roy Ladurie saattoi inkvisition säilyneiden pöytäkirjojen ansiosta tutkia keskiaikaista ranskalaista Montaillon kylää, mutta Suomessa tutkijan tie tyssää aineistojen puutteessa viimiestään 1500-luvulle.

Varaston hyllyissä voi kirjojen selkätekstejä katsoa kuten hautakiviä tai kolumbaarion nimiä tai yhtäläillä kuin uteliaisuutta herättäviä puutarhan kasveja tai nukkuvaa ihmistä, johon haluaa tutustua lähemmin. Ja heti kun julkaisun avaa ja alkaa lukea, kirjoittaja herää kuin

Ruususen unesta ja alkaa keskustella. Itse asiassa sillä seikalla onko kirjoittaja kuollut jo aikoja sitten tai yhä elossa, ei ole merkitystä. Useimmiten kirjoittaja on lukijalle vain nimi, joka on jopa yhdentekevä – tässä mielessä pysyvää maista kunniaa ei voi taata – mutta itse teksti, jos pätevää ja kiinnostavaa, on elävää ja ajatonta. Eräässä mielessä se on ikuista ja samalla kaikille yhteistä.

Aikakone

Aikakonetta ei ole keksitty, mutta kiertelemällä Suomen Kansalliskirjaston kolmeen miljoonaan teokseen nousevan kirjavaraston kerroksissa ja hyllyjen äärellä, tulee tehneeksi aikamatkan kauas historiaan. Samoja teoksia on toki maailman muissakin kirjastoissa, mutta usein tyystin unohdettuina ja miten monet niistä ovat teksteineen ja kuvineen kiinnostavia ja oman tieteenalansa edustajina ihailtavan hyvää työtä, josta voi tuntemattomaksi jääviä kauan sitten edesmenneitä kanssaihmissiämme kiittää.

Kiertelin huhtikuussa myös Pariisiin Père Lachaisen ja Montmartren hautausmailla. Frederik Chopin kuoli jo 150 vuotta sitten, mutta haudalla oli runsaasti kukkia ja Puolan lippu! Säveltäjä on siis mitä elävin ja musiikki samoin. Heloisen ja Abelardin hautamuistomerkkiä kunnostettiin, Stendhalin (Henry Beyle) hautakivessä oli kirjailijasta reliefi, ja muistin *Parman kartusiaaniluostarin*, *Punaisen ja mustan*, muistin Alexandre Dumas nuoremman haudalla *Kameliannaisen*, Francois Truffautin mustana makaavan paaden luona penkillä istuessani mietin menneiden vuosikymmenten elokuvia.

Jos kivet näin puhuvat, niin mitä puhuvat Kansalliskirjaston kokoelmat, toki myykinä, mutta annamme niistä muutamalle puheenvuoron tai viemme lukijan hetkeksi tieteen puutarhamme siihen osaan, missä juuri tämä

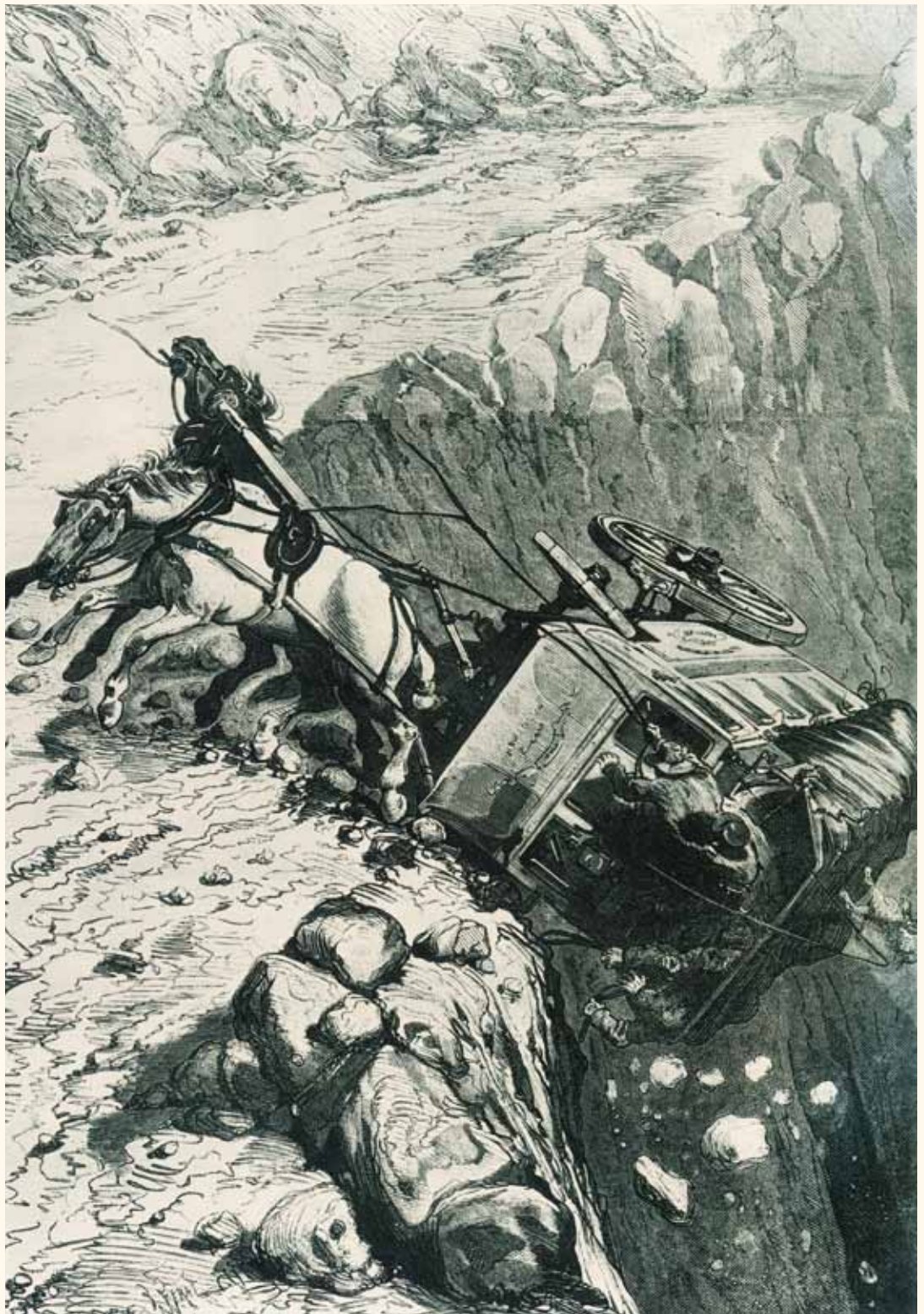

Solor-saaren kuningas Naba-Léba juhlapuvussaan. Nicolas-Martin Petit'in kansatieteellistä kuvitusta Indonesiasta. C. A. Lesueur & N.-M. Petit: *Voyage de découvertes aux terres australes*. Atlas. Paris 1800–1804.

kasvi puhkeaa kuin hiekka-aavikolla harvinaisen sadekuuron jälkeen kukkaan!

Historian ja luonnon catwalkeilla

Kansalliskirjaston ulkomaisten folioiden kokoelma on mm. historian, arkeologian, kansatieteen, lääketieteen ja kasvi- ja eläintieteen kuvateosten aarteisto. Myös aikansa suosittu kuvalehde *The Illustrated London News*, *Illustrierte Zeitung* ja ranskalainen *L'Illustration* tallensivat paljon historiaa. Dramaattinen liikenneonnettomuuskuva vuodelta 1872 on jää-

Muslimien hautajaisissa Kaukasian Dagestanissa sureminen on konkreettisen kollektiivinen kokemus. Sukulaiset ja ystävät eläytyvät yhteiseen tuskaan ja suruun: vaikertavat, huutavat, repivät hiuksiaan ja vaatteitaan, viiltelevät itseään, miehet ruoskivat itseään, verta vuodattamalla kunnioitetaan vainajaa. Grégoire Gagarine: *La Caucase pittoresque*. Paris 1847

nyt mieleeni, olihan onnettomuuksia jo ennen autoja. Nizzaan matkalla olleen rotkoon suistuneen diligenssin matkustajista tai hevosista kukaan ei liene selvinnyt hengissä.

Metalleista rauta on antanut nimensä kokonaiselle historian kaudelle ja kaivostoiminta ja malmien rikastaminen on ollut monen kansakunnan vaurauden perusta. Ruotsin kuningaskuntaan kuuluvat suomalaiset ruukit pelkistivät masuuneissaan myös Ruotsin kaivoksista louhittua rautaa. Polttopuuta kului valtavasti. Tämän alan kuvaajista 1700-luvun lopulla olivat ruotsalaiset Martinin veljekset täysin omaa luokkaansa. Työntekijöillä oli työn raskauden lisäksi erityisesti talvisin avokaivoksissa alinomainen hengenvaara. Martinien pajakuvassa

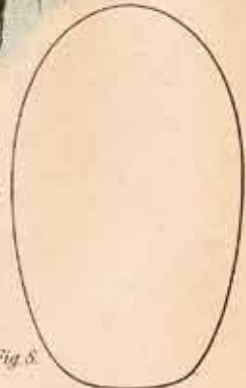
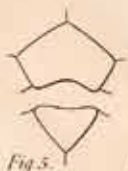
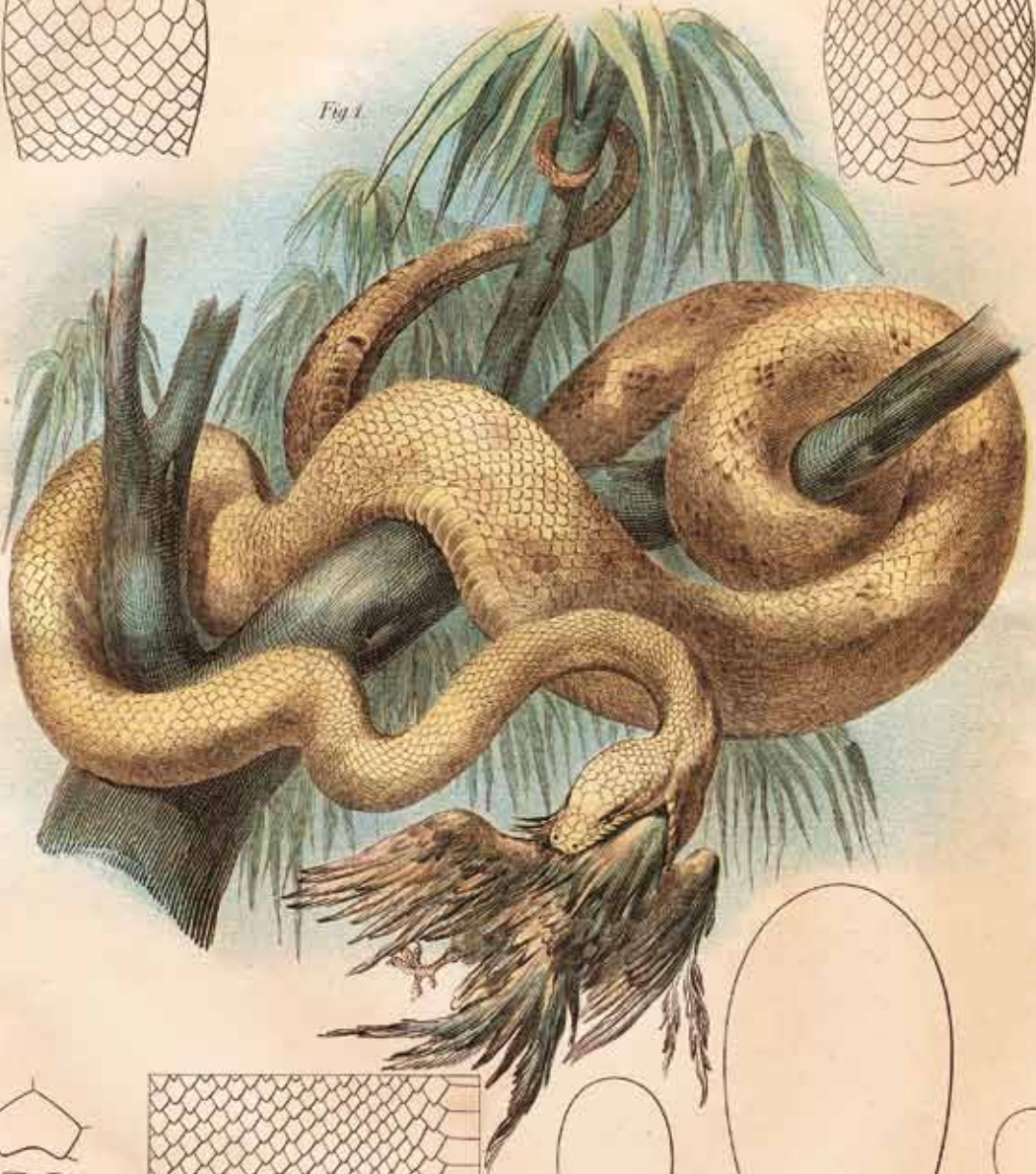
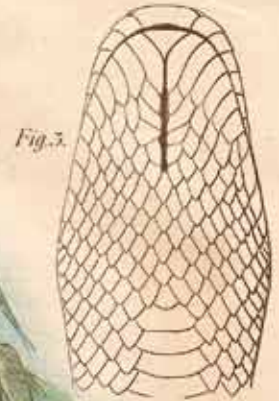
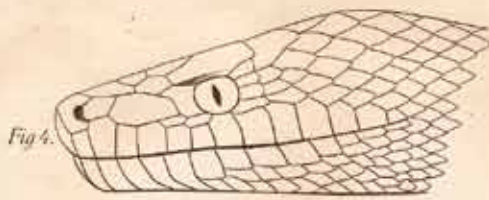
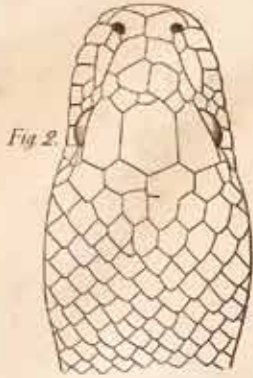
Suurin huoli ei kohdistu huippunopeuksiin, kun itse tie on näin vaarallinen. Diligenssionnettomuus Ranskassa. L'illustration 10.2.1972.

havainnollistetaan eri työvaiheita ja pajassa lieenee tarennut talvellakin!

Helsinkiläisessä lehdessä oli valokuva harvinaisesta Jaavan sarvikuonosta, joita on jäljellä enää noin 60. Ensimmäisenä elävän sarvikuonon lienee kuvannut Jan Wandelaar Bernardi Siegfried Albinuksen vaikuttavassa ihmisen anatomiaa taidokkain piirroksin esittelevässä teoksessa *Tabulae sceleti et musculorum corporis humani* (1747). Aivan samoin kuin voidaan sanoa P. J. Redoutén tuoneen taiteen ja ”elämän henkäyksen” kasvitieteen teosten vanhoihin ja karkeisiin kuvituksiin, toi Wandelaar ihmisen anatomiaa kuvatessaan taiteen ja jopa huumorin tähän tieteen alaan.

Esimerkkinä värilitografioista voi foliokokoelmasta ottaa ranskalaisten tutkimusmatkailijoiden Tyynenmeren saarten asukkaiden elämää kuvaavan teoksen Lesueur & Petit: *Voyage des découvertes aux terres Timor australes*.

Taf. I. Bild. Fig. 7. d. *Aspidopis* sp.

1886. Lith. Schöner & Schöner, Frankfurt a. M.

Kansalliskirjaston Russica-kokoelmasta löytyi todellinen harvinaisuus eläintieteellisessä kuvituksessa, lintuun iskenyt ja sitä nielevä käärme Filippiineiltä. Victor Lopez Seoane: *Neue Boidengattung und Art von den Philippinen*. Frankfurt a. M. 1881.

Solor-saaren kuninkaan asu saattaa näyttää länsimaisen katsojan silmissä hupaisalta, mutta ei yhtään enempää kuin mitä ovat pariisilaisten muotihuoneiden pahimmat hullutukset catwalkilla. Tästä voisi Marimekon suunnittelija saada ideoita. Ja ties vaikka olisi kuningas saanut pukukankaan joltain länsimaiselta valtiovieraalta!

Hienoja kuvituslöytöjä voi tehdä myös ulkoasultaan mitä vaatimattomimmista teoksista ja tällainen on kirjaston Russica-kokoelmaan kuuluva Victor Lopez Seoanen *Neue Boidengattung und Art von den Philippinen*. Frankfurt a.M. 1881. Sen liitteenä on erinomainen kuva käärmeestä, joka on puussa väijyen saanut saaliikseen linnun. Kuva on eläintieteellisesti harvinaisen ja juuri liikkeen ja dramaattisen tuokion takia sillä on myös taiteellista arvoa. Arvellaan ilmastonmuutoksen, liikakansoituksen ja maankäytön olevan syynä käärmeiden kuten sammakoidenkin vähenemiseen. Käärme on hyvä saalistaja ja kantojen romahtaminen tuottaa ekosysteemiin uusia ongelmia.

C. Jinarajadasan mukaan ajatuksia voi puhdistaa ihailemalla luonnon kauneutta. Tämä on

varmaan totta, mutta tutkivalle ihmiselle on ominaista taksonomian tarve. Kansalliseepos Kalevalan luoja Elias Lönnrot kävi usein Helsingin yliopiston kirjastossa, nykyisessä Kansalliskirjastossa, ja lainasi kasvitieteen sanastoa laatiessaan kerran kotiinsa 36-osaisen J. E. Smithin *English Botany*. Teoksesta on tähän otettu sielua puhdistamaan kaunis saniaisen lehti. Kasvin ”tuntemattoman suunnittelijan” on täytynyt olla taiteilija. Piirroksen ja väritystyön on tehnyt James Sowerby.

Kaikkein ihmeellisin ja ainutlaatuisin Kansalliskirjaston kokoelmassa näkemistäni vanhoista kuvista on kuitenkin hautaussemonia Dagestanissa 1840-luvulla. Kuva on kuin teatteriesityksestä ja kansatieteellisesti ja inhimillisestikin äärimmäisen kiinnostava. Koska kuva on mykkä eikä seremonian värejä nähdä, mielikuvitus täytyy ottaa avuksi.

Nämä vähäiset esimerkit vain kurkistuksena tieteen ja kulttuurin valtavaan puutarhaan, jonka portit ovat kaikissa kirjastoissa maksutta avoimina. Eikä puutar-

hassa vaeltava kohtaa menneisyyttä vaan oman tulevaisuutensa, sillä vaellus muuttaa meitä ihmisinä, ja kuten Buddha sanoo ”Olemme sitä mitä ajattelemme”. □

Kirjoittaja on Kansalliskirjasto-lehden päätoimittaja.

Saniainen (*Aspidium cristatum*).
J. E. Smith: *English Botany*. London 1809.

Aleksis Kiven Turun matka

Aleksis Kivi.
Albert Edelfeltin piirros.

Seitsemän veljeksien viidennessä luvussa Jukolan Juhani kertoo veljilleen käynnistään Turun kaupungissa. ”Näinpä siellä yhtäkin ihmeekseni, näin kuinka prameus ja komu voi panna pyörään ihmislasterien päät. Voi teitä, voi pauhaavata kylää, voi häilyväistä elämää kumminkin!”

Mutta kävikö Kivi itse Turussa? Esko Rahikainen on törmännyt Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistossa V. Tarkiaisen pikakirjoitettuihin muistiinpanoihin, joihin sisältyi haastatteluihin perustuva arvelu Kiven käynnistä Turussa. Asia on kuitenkin jäänyt unhoon ja varmistusta vaille. Nyt Kansalliskirjaston ylläpitämä Historiallinen sanomalehtikirjasto tarjoaa yllättävästi lisätietoa Aleksis Kiven ajasta ja jopa hänen elämänvaiheistaan.

Kiinnostavinta on se, että Aleksis Stenvallin nimi löytyy muutamista sanomalehtien 1860-luvulla julkaisemista matkustajaluetteloista. Suometar (24.10.1864) kertoi, että ”ylioppilas Stenwall” oli saapunut Turusta 22.10.1864 ja asui ”Hillbergin rouvalla”. Tämä yöpymismerkintä tarkoittaa Kiveä, koska muita Stenvalleja ei tuolloin ollut yliopiston kirjoissa.

Rouva Hillberg oli vuokrannut huoneita matkustavaisille jo 1850-luvulla. Esimerkiksi lokakuussa 1853 leskirouva Juliana Hillberg tarjosi matkustajille hyvin kalustettuja huoneita sekä tallin ja vaunusuojan kultaseppä Strömbergin talossa Fabianinkadun ja Etelä-Espladin kulmauksessa (Finlands Allmänna Tidning 22.10.1853). Rouva tuli ilmeisen hyvin toimeen majoitusbisneksellään, sillä vuoden 1864 verotustietojen mukaan hän oli taksoitusluettelon kärkipäätä. (Helsingfors Dagblad 12.7.1864)

”Herra Stenvall Siuntioista” asui myöhemminkin Hillbergin rouvalla, kuten Suometar kertoi 22.5.1865. Toinen paikka, jossa hän Helsingin matkoillaan yöpyi, oli majoitusliike nimeltä de Post, sekä hotelliksi että ravintolaksi mainittu. Sinne ”ylioppilas Stenwall Siuntiolta” saapui heinäkuussa 1865, kuten sekä Suometar (4.7.1865) että Finlands Allmänna Tidning (4.7.1865) kertoivat.

Miksi Kivi olisi käynyt Turussa? Hannes Sihvo kertoo Kiven elämäkerrassa ”turkulaisesta ystävästä” Victor Forseliuksesta, joka oli Kiveä neljä vuotta nuorempi. Päästyään Turusta ylioppilaaksi 1859 hän aloitti opintonsa yliopistossa samaan aikaan kuin Kivi ja valmistui maisteriksi 1864, minkä jälkeen hän lähti ulkomaille jatkamaan opintojaan. Åbo Underrättelser kertoi 9.3.1865, että maisteri Forselius oli opiskellut kaupallisia aineita Geran kuuluisassa instituutissa syksystä 1864 alkaen ja aikoi jatkaa opintojaan Wienissä ja Pariisissa. Kävikö Kivi tapaa-massa Forseliusta ennen tämän lähtöä ulkomaille? Siuntiohan oli jo melkein puolimatassa Turun suuntaan.

Majoittumistiedot eivät ole ainoita Historiallisen sanomalehtikirjaston avulla löytyviä tietoja, jotka täydentävät aikaisempaa Kiven kuvaa. Helsingfors Dagbladista (23.5.1868) esimerkiksi löytyy Kiven *Yön ja päivän* arvostelu, jota ei ole aikaisemmin havaittu. Ylimalkaan historiallisen sanomalehtikirjaston järjestelmällinen tutkiminen avaa arvaamattomia mahdollisuuksia kartoitettaessa 1800-luvun julkisuutta.

Kirjoittaja on Suomen kirjallisuuden emeritusprofessori.

Tiinan triviat

1. Tällä hetkellä maailman arvokkaimmaksi arvioitu kirja on vuonna 1840 julkaistu *The Birds of America*, J. J. Audubonin julkaisemana. Maaliskuussa 2000 tämä kirja myytiin huutokaupassa 8 802 500 dollarin hintaan.

2. Maailman pienin kirja on kooltaan 0,9 X 0,9 mm, ja siihen on painettu Anton

Tšehovin teos *Khameleon* vuodelta 1884. Kirjan on tehnyt ja julkaissut Anatoli Konenko, Omskissa, Venäjällä vuonna 1996. Jokaisessa kirjassa on 30 sivua, värikuvitus ja 11 riviä tekstiä/sivu. Kirjaa on julkaistu rajoitettu 100 kappaleen määrä, puoliksi englanniksi, puoliksi venäjäksi. Kirjat on sidottu kullalla ja hopealla koristellulla nahalla, ja ommeltu silkillä.

3. William Shakespearen näytelmässä *Kuningas Lear* on anglo-saksisen kauden kuningas, joka ilmoittaa, ettei hän halua silmälasia. *Macbethin* kuolemassa, joka sijoittuu vuoteen 1054 ja *Kuningas Juhanan* valtakaudessa vuonna 1200, Shakespeare mainitsee tykit. *Julius Caesarissa* kello lyö kolmesti. Nämä kaikki keksinnöt ovat kuitenkin syntyneet vasta 1400-luvulla.

4. Emily Dickinson kirjoitti yli 1800 runoa elinaikanaan, joista vain 14 julkaistiin hänen vielä eläessään. Niiden julkaisemiseen ei ollut pyydetty hänen lupaansa.

5. Tohtori Frank C. Laubach (1884–1970) oli mystikko ja kristillis-evankelinen lähetyssaarnaaja, joka tunnettiin nimellä ”lukutaidottomien apostoli”. Vuonna 1935 työskennellessään eristyneellä Filippiinien alueella, hän kehitti lukutaito-ohjelman ”each one teach one” (yksi kouluttaa yhden). Tämän ohjelman avulla arviolta 60 miljoonaa ihmistä on oppinut lukemaan omaa äidinkieltään.

6. Vuonna 1841 Englannissa 33 % miehistä ja 44 % naisista, jotka tuona vuonna solmivat avioliiton, ei osannut kirjoittaa, vaan käytti puumerkkiä vihkitodistuksensa allekirjoituksena.

7. Edgar Allan Poe kirjoitti vuonna 1838 novellin nimeltä, ”The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket”, jossa kerrotaan merihätään joutuneista neljästä miehestä, joista kolme tappoi neljännen miehen nimeltään Richard Parker. Vuonna 1884, todelliseen merihätään joutuneet miehet tappoivat ja söivät neljännen, selvitäkseen hengissä. Tapetun miehen nimi oli Richard Parker.

8. USAn ilmastotutkimuslaitoksen (The National Oceanic Atmospheric Administration) mittauksen mukaan fossiilisten polttoaineiden käyttöönoton takia sadevesi on laajoilla alueilla happamuudeltaan nykyisin samaa luokkaa kuin viinietikka. Tämä puolestaan on vaikuttanut monien järvien veden laatuun siten, että esimerkiksi Adindorakin Valtion Puistossa New Yorkin osavaltiossa, yli 200 järven happamuus on niin korkea että niissä ei enää elä kaloja ollenkaan.

9. Valollakin on painoa. Maan pinnalle osuvan valon paino on n. 907 grammaa/2.59 neliökilometriä.

Granville: Scènes de la vie privé publique des animaux. Paris 1842.

Jean Sibelius ja ”jazzi”

Jazz oli monille maailmansotien välisen ajan konserttimusiikin säveltäjille tärkeä inspiraation ja uudistumisen lähde; Suomessa hyvä esimerkki tästä on Uuno Klami. Jean Sibeliuksen 1920-luvun – kuudennen ja seitsemännen sinfonian sekä *Tapiolan* kauden – musiikkia ei varmaankaan moni helposti yhdistäisi jazziin, mutta *Helsingin Sanomien* kriitikko Evert Katila kuuli helmikuussa 1923 yhdessä ja samassa konsertissa kuudennen sinfonian kanssa kantaesityissä *Suite champêtre*ssa op. 98b ja *Suite caractéristique*ssa op. 100 uuden rytmimusiikin vaikutteita: ”Että shimmyä ja jazzinkaan aika ei ole mennyt jälkeään jättämättä ohi mestarin, osoittivat pienet orkesterisarjat, jotka ehkä monissa herättivät kiihkeätä vastustushalua”. Tuo ”vastustushalu” ilmenee myös samasta konsertista *Svenska Presseniin* arvion kirjoittaneen Leo Funtekin vihjailussa siitä, ettei edes perinteisen wieniläisvalssin hengessä sävelletty, niin ikään tuossa konsertissa kantaesitetty *Valse chevaleresque* op. 96b sopinut säveltäjän arvolle.

Emme tiedä, mihin sarjojen osista ja musiikin piirteistä Katila näkemyksensä shimmyä ja jazzin vaikutuksesta tarkalleen perusti, ja hänen arvionsa osuvuudesta voidaan olla eri mieltä, mutta vaikkapa *Suite caractéristique*n viimeisessä, *Comodo*-osassa Sibeliuksen flirtti salonkitai populaarimusiikin suuntaan on kieltämättä varsin huomiota herättävää. Vuoden 1943 elokuussa Jussi Jalas kirjasi muistiin Sibeliuksen lausuman ”salonkityylistä”: ”Romanttisissa salonkimaisissakin sävellyksissä on useinkin hyvin paljon totta ja inhimillistä”.

Suomen musiikkilehdessä tiedusteltiin vuonna 1931 kotimaisten säveltäjien ja muusikoiden suhtautumista jazziin. Martti Turunen myös

haastatteli lehdessä Sibeliusista, ja haastattelussa jazz tuli painokkaasti esille – säveltäjä jopa näyttää itse johdatelleen puheen siihen. Turusen artikkelissa Sibelius pyörittelee asiaa tavalleen uskollisen diplomaattisesti ja ristiriitaisesti, puhuupa suorastaan itsensä pussiin: ”Joitakin vuosia sitten kuulin sekä Lontoossa että Saksassa jazzisävellyksiä, jotka vaikuttivat erinomaisen edullisesti. Tutustuin myös erään saksalaisen teoreetikon säveltämään sinfoniaan, joka oli henkisesti aivan mitätön”. Ja: ”Omasta puolestani voin sanoa, etten tunne erikoista sympatiaa jazzia kohtaan. Huumoria siinä kyllä on, mutta muuten se on hengetöntä, mekanisoituneessa yksitoikkoisuudessaan lohdutonta. Kuitenkin on jazzi sellaisenaan siksi laajalle levinnyt, ettei sitä voi vaitiollen sivuuttaa. Huippuasteeseensa kohonneen hurmion hälvettyä, kaiken kuonan karistua, jäänee jazzistakin ehkä jotkut kultajyväset tositaiteellisen luomistyön sulamisprosessissa käytettäväksi”. Kuvasta puuttuu se, että Järvenpään mestari tosiaan olisi 1920- tai 1930-luvulla säveltänyt sen ”jazzin”, josta hän helmikuussa v. 1956 kertoi Jalakselle: ”Näin unta, että olin kirjoittanut jazzin. Harmittaa, että en sitä herättyäni kirjoittanut muistiin”. □

TIMO VIRTANEN

Kirjoitus on poiminta Sibeliuksen 1920-luvun musiikkia käsittelevästä esitelmästä, joka pidettiin Uuno Klami -seuran ja Sibelius-Akatemian DocMusyksen järjestämässä seminaarissa ”Uuno Klami ja aikalaiset – Suomen musiikin 1920-luvun modernismi: uusia näkökulmia, tuntemattomia sävellyksiä” lokakuussa 2010.

A. E. Nordenskiöldin karttakokoelma Korean Kansallisarkiston näyttelyssä

Korean kansallisarkisto järjesti kesällä 2010 Söulissa kansainvälisen IACE -arkistokongressin, (International Archival Culture Exhibition), jonka yhteydessä oli näyttely. Näyttelyaineistoista rakennettaisiin kongressin jälkeen pysyvä verkkonäyttely kansallisarkiston sivuille.

Esittelykohteina oli mm. UNESCO:n maailmanperintökohteita. Kansalliskirjastolta pyydettiin A. E. Nordenskiöldin karttakokoelmaa esittelevää aineistoa, jota lähetettiin kongressi- ja verkkonäyttelyn aineeksi.

Näyttelyä esittelevistä kuvista ilmeni, että Nordenskiöld -kokoelmasta on kerrottu kongressissa näyttävästi, koko seinän mitalta. Aineistoa on edelleen nähtävissä kansallisarkiston verkkonäyttelyssä : <http://iace.or.kr> – Memory of the World Hall. □

Tammion ja Kaunissaaren kirjastot

Yleinen kirjasto on uuden ajan keksinnöistä ja saavutuksista yksi tärkeimpiä esimerkiksi sähköä, kääntöauran, rokotusten ja antibioottien ohella. Kirjastoja voi kuitenkin löytää mitä ihmeellisimmistä paikoista, mutta pelkkä kapakan kirjakokoelma ei vielä ole kirjasto.

Purjehdusretkellä itäiselle Suomenlahdelle tutustuimme Tammion ja Kaunissaaren kyläkirjastoihin. Edellinen oli asiantuntevasti järjestetty pieneen kamariin metsän reunaan, ja merkitsin lainavihkoon – itsepalvelu – Claire Francis'in *Tuulessa ja myrskysä* sekä Marryatin *Perämies Simple*; tosin luin vain katkelmia ja palautin ne jo seuraavana päivänä kun matka jatkui.

Kotkan Kaunissaaren kirjasto on satamassa ja ollessamme kirjastossa Pellervo Raition kanssa, kaksi

hiprakassa olevaa ns. venekansaa edustavaa naista tuli sisään ja pyysi suosittelemaan romaaneja. Pellervo ehdotti Eeva Joenpellon *Tohtori Mülleria* sekä Matti Yrjänä Joensuun dekkaria. Mahtoivatko naiset pään selvittyä niitä lukea.

Kirjastojen merkitys ihmisen elämän rikastuttajana on joka tapauksessa kiistaton ja voi vain toivoa, että näiden kyläkirjastojen kaltaisia kirjastoja perustetaan ja ylläpidetään julkisin varoin tuettujen yleisten kirjastojen lisäksi. Kirjastoja ei voi millään kansakunnalla olla liikaa, ne luovat osaltaan perustan sivistykselle, jota ilman yhteiskunta on rappion tiellä. □

ESKO RAHIKAINEN

Kirjallisuus, vaikka kuinka haluaisimme sen kieltää, pyrkii pelastamaan unohtukselta kaiken sen, minkä yli moderni katse ehdottoman välinpitämättömästi liukuu, päivä päivältä moraalittomampana.

*Enrique Vila-Matas
Bartleby ja kumppanit*

Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän toteuttajaksi valittiin Ex Libris Group

Kansalliskirjasto on solminut sopimuksen Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) asiakasliittymän toteuttamisesta Ex Libris Groupin kanssa. Ex Libris Group toimittaa paitsi liittymän tarvitseman järjestelmän myös kehittää ja räätälöi sitä yhteistyössä Kansalliskirjaston ja muiden hankkeessa mukana olevien yhteisöjen kanssa. Järjestelmää testaa ensi vaiheessa kahdeksan hankkeessa mukana olevaa yhteisöä.

Yhteinen asiakasliittymä tekee kirjastojen, arkistojen ja museoiden palveluiden käytöstä nykyistä helpompaa: uuden verkkopalvelun avulla käyttäjät voivat esimerkiksi hakea ja varata kirjoja, etsiä ja katsella taideteoksia, tutkia asiakirjoja sekä lukea tieteellisiä julkaisuja. Laaja ja monipuolinen kokonaisuus tarjoaa uusia mahdollisuuksia kaikille tietoa tarvitseville ja elämyksiä etsiville.

Asiakasliittymä on osa opetus- ja kulttuuriministeriön Kansallinen digitaalinen kirjasto-hanketta, jossa parannetaan kirjastojen, arkis-

tojen ja museoiden digitaalisten aineistojen saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä. Suomalaista aineistoa välitetään hankkeessa kehitettävien työkalujen avulla myös Euroopan digitaaliseen kirjastoon *Europeanaan*. □

Lisätietoja:

johtaja Kristiina Hormia-Poutanen,
[kristiina.hormia\(at\)helsinki.fi](mailto:kristiina.hormia(at)helsinki.fi), tai pääsuunnittelija
Ari Rouvari, [ari.rouvari\(at\)helsinki.fi](mailto:ari.rouvari(at)helsinki.fi) Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut

The image shows a large, dark, metallic-looking rectangular button with the text 'LEHTILUUKKU.FI' in white, bold, uppercase letters. Below this button is a blue banner with the text 'Lehdet digitaalisina näköisversioina www.lehtiluukku.fi' in white text.

Kansalliskirjasto-lehti luettavissa ilmaiseksi Lehtiluukussa.

Avautuva tieteellinen kirjasto

PRO GRADU-TUTKIELMA HELSINGIN YLIOPISTON KIRJASTOSTA

Johanna Harju on alkuvuodesta saanut valmiiksi Suomen ja Pohjoismaiden historian pro-gradututkielman *Avautuva tieteellinen kirjasto – koulutus ja työ Helsingin yliopiston kirjastossa 1950- ja 1960-luvulla*. Johdannossa kirjoittaja muistuttaa, ettei Kansalliskirjastoa (vuoteen 2006 Helsingin yliopiston kirjasto) tai sen historiaa ole juurikaan tieteellisesti tutkittu. ”Esitykset sen historiasta ovat suppeahkoja yleisesittelyjä, joista monet keskittyvät kiistatta osansa ansaitsevaan rakennushistoriaan ja kirjal-

lisuuskokoelmien esittelyyn. Kansalliskirjastossa tai sen edeltäjissä tehtyä työtä, sen tekijöitä tai siellä annettua kirjastokoulutusta ei ole tieteellisesti tutkittu.”

Kirjoittajan keskeistä arkistomateriaalia on ollut Helsingin yliopiston kirjaston virka-arkisto sekä Maria Widnäsin arkisto, erilaiset mietinnöt sekä kirjaston ja kirjastoalan monet julkaisut, vuosikertomukset jne. Kiinnostava tutkimustyö on tilattavissa luettavaksi Kansalliskirjaston käsitteistökokoelmasta. □

Huckleberry Finn

1885 Massachusettsissa, Concord’issa Huck Finn julistettiin pannaan ”törkynä, joka sopii ainoastaan slummeihin”

1905 Brooklyn’issa nämä kirjat poistettiin kirjaston lastenosastolta, koska ne antoivat huonon esimerkin viattomalle nuorelle

1939 Neuvostoliitossa nämä kirjat takavarikoitiin rajalla (1936 Huck Finn oli julkaistu suomeksi Petroskoissa)

1957 New York’issa nämä kirjat poistettiin koulujen lukemistolistoilta

Mark Twain on itse todennut: ”Kirjoitin Tom Sawyerin ja Huck Finnin yksinomaan aikuisille, ja minua huolestuttaa, kun huomaan, että lasten on annettu niitä lukea. Mieli, joka tahrintuu nuoruudessa, ei voi enää koskaan puhdistua.”

Tiedot Markus Brummer-Korvenkontiolta.

Otava julkaisi Huckleberry Finnistä seitsemännen painoksen 2007 ja WSOY uuden painoksen 2010.

Kirjaston fennica-kokoelman Huckelberry Finn -nuortenkirjaa oli liian tunnollinen kirjansitoja hieman reunoista kaventanut, mutta ehjä kappale löytyi Brummeriana-kokoelmasta.

Amanda Kauranne, Julia Salonen ja Heidi Haapoja loivat kiehtovan soitin- ja laulumaiseman, jossa kuultiin inkeriläistä runolaulua, sankariepiikkaa ja hienoja improvisaatioita.

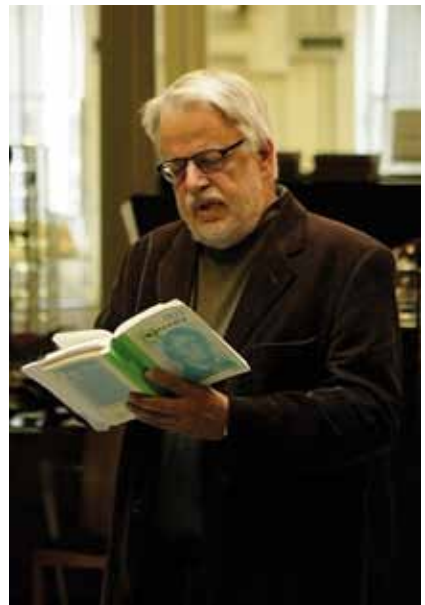
LAULU RAIKUI – SOITTO SOI!

TAITEIDEN YÖ YLEISÖMENESTYS KANSALLISKIRJASTOSSA

Kansalliskirjaston Taiteiden yö -tapahtuma perjantaina 27.8. oli todellinen yleisömenestys. Yleisöä riitti koko neljän tunnin ajan niin, etteivät kaikki halukkaat mahtuneet Rotundaan edes seisomaan eri kerroksissa, saatikka istumaan. Suuri osa heistä oli ensikertalaisia, joiden silmistä paistoi hämmästys heidän astuessaan Kupolisaliin ja luodessaan ihastuneen katseen kohti Kupolisalin huikaisevia korkeuksia.

Laulu raikui ja soitto soi koko illan riemukkaasti, koskettavasti, riipaisevastikin. Kaksi ensimmäistä tuntia oli omistettu kalevalaiselle runolaulannalle ja soitannalle vanhan Kalevalan 175-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Rotundassa oli esillä Kansalliskirjaston ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran yhteistyönä tuottama näyttely *Kalevalaa monessa muodossa*. Myös Taiteiden yön Kalevala-ohjelma järjestettiin yhteistyössä SKS:n kanssa.

Ohjelman aloitti kanteleen ja kansanmusiikin ”Tietäjä iänikuinen”, professori Heikki Laitinen, joka hur-

Kalevalaista runolaulua esitti professori Heikki Laitinen.

masi yleisön kalevalaisella runolaulannallaan. Hänen jälkeensä esiintyivät Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosaston opiskelijat ja freelance-muusikot:

Heidi Haapoja, laulu ja kansanomaiset puhaltimekset; Amanda Kauranne, laulu ja Juulia Salonen, laulu. Esityksessä kuultiin tulkintoja inkeriläisistä runoista ja runosävelmistä, karjalaista sankariepiikkaa, itse sävellettyjä melodioita ja kalevalamitassa improvisoituja runoelmia laulaen ja erilaisin soittimin.

Loppuillan otsikkona oli ”Laulava kansa!” Ja kansa lauloi sydämensä kyllyydestä Esko Rahikaisen johdattelemana ja Ajopuut-yhtyeen säestämänä. Ajopuut on laulattanut yleisöä jo vuodesta 2004 Kansalliskirjastossa. Esiintyjinä olivat: Liisa Eskola, laulu, kitara; Aino Launis, laulu; Antero Launis, laulu, kitara; Elina Leskelä,

harmonikka; Rosa Parada, alttoviulu; Esko Rahikainen, laulu, juonto; Ulla Raitio, laulu; Antti Riikonen, rummut; Pekka Ristola, laulu, kitara, piano ja Tuomas Tyyri, basso.

Yhteislaulut vaihtuivat vanhoista kansanlauluista laulelmiin ja iskelmiin: ”Laulu on iloni ja työni”, ”Ralli se on minun rattoni”, ”Vain pieni kansanlaulu”, ”Kun mä sinut koh-tasin”. Tunteiden ja tunnelmien kirjo ulottui haaveista haikeuteen, huumoriin ja rakkauteen. Se osa yleisöstä, joka ei mahtunut Rotundaan, vaelteli Kupolialisissa katsellen *Mikäs kirjan tappaisi* -näyttelyä, osallistuen yhteislauluun – jotkut jopa tanssahdellenkin. Ja kun ilta alkoi päättyä ja ovet sulkeutua, yhä tulijoita olisi riittänyt laulamaan. □

INKERI PITKÄRANTA

Rotundan ”kansalliskaraokessa” oli laulavaa Taiteiden yö -yleisöä neljänteen kerrokseen asti. Etualalla Rosa Parada ja Aino Launis.

Tieteellisen kirjaston laulemaillassa luonnehdittiin lyhyesti myös Kustaa Vaasan poikien valtataistelua ja Nuijasotaa, ja laulettiin vanhoista koulukirjoista tutut balladit Kuningas Erik sekä Jaakko Ilkka. Ajopuut vasemmalta Antti Riikonen, Esko Rahikainen, Antero Launis, Liisa Eskola, Pekka Ristola, Tuomas Tyyri, Elina Leskelä ja Ulla Raitio. Kuvan ulkopuolella Aino Launis ja Rosa Parada.

Laulaminen näyttää suojaavan hengitysteitä infektioilta ja laulaessa kehon immunitaattitaso on huomattu nousevan normaalia korkeammaksi.

Tapani Ollikainen ja Irma Järvelä, Yliopisto 10/2008

KUVAT: KARI TIMONEN

Tutkimuskirjaston henkilökunnan koulutuspäivä Uunisaarella. Etualalla Petri Tuovinen, Inkeri Pitkäranta, Annele Holm-Louhelainen ja johtaja Liisa Savolainen

Kirjastojen luotsaamisessa digiajassa ja muissa päivän haasteissa on tunnettava ajan merkit kuten merellä merimerkit. Punainen lateraaliviitta Uunisaaren ja Harakan välisessä väylässä.

Etelä-Korean kirjastoalan delegationin Sun-Gyu Bangin ja Sung-Jong Chan isäntänä ja emäntänä Kai Ekholm ja Kristiina Hormia-Poutanen.

NÄYTTELYT

KUPOLISALISSA 27.5.–31.12.

Mikäs kirjan tappaisi.

Kirja nyt ja tulevaisuudessa

Tarinasta kirjaksi. Kirjailija – lukija.

Elämäni rakkaimmat kirjat: tunnettujen henkilöiden kirjasuosikkeja.

Keskiaikaisia pergamentteja ja

Pelasta kirja -valikoima kosketusnäytöillä.

Sähkökirjoja. Tulevaisuuden ennusteita.

Videositys: Vaskivuoren ja Herttoniemen yhteiskoulun lukiolaiset lukevat otteita kirjasuosikeistaan.

Näyttelyn suunnitteluryhmä:

toimitusjohtaja Katriina Jaakkola, arkkitehti

Marjaana Kinnermä, professori Leena Kirstinä,

äidinkielen opettajat Eveliina Ventelä ja Marika

Kesseli sekä kulttuurikoordinaattori Inkeri Pitkäranta.

Mikäs kirjan tappaisi -näyttelyssä kirjoja voi selata myös suurilta kosketusnäytöiltä.

Näyttelyyn liittyy luentoja, lukupiirejä, kirjaklinikka ym. (ks. tapahtumat).

KAHVILASSA 27.9.–31.12.

Lukiolaisten suosikkikirjoja

Näyttelyssä on esillä Vaskivuoren ja Herttoniemen yhteiskoulun lukiolaisten suosikkikirjoja.

AGRICOLA-HUONEESSA 20.10.–31.12.

Antiikin Kreikan kirjoitetut lähteet

Hiekan peitosta näyttöpäätteelle

Suomen Akatemian nimeämä Helsingin yliopiston huippuyksikkö *Antiikin Kreikan kirjoitetut lähteet* esittäytyy. Bannerinäyttely.

ROTUNDASSA 21.10.2010–31.1.2011

Intohimona Disney-keräily

Poimintoja Pentti Hauhialan Kansalliskirjastolle lahjoittamasta Disney-kokoelmasta, joka on lajissaan Suomen suurimpia. Aineisto sisältää Disney-aiheista kirjallisuutta, lehtiä ja muita painatteita, audiovisuaalista aineistoa sekä esineistöä.

Näyttelyaineiston on koostanut sarjakuvaneuvos Heikki Kaukoranta.

KIERTONÄYTTELYT

Kotimaana musiikki.

Fredrik Pacius 200 vuotta.

Tekstit: suomi ja ruotsi.

Suomi kautta aikojen.

Merkkivuosi 1809 -kiertonäyttely.

Suomalaisten tarina kuvin ja sanoin.

Tekstit: suomi ja ruotsi.

Suomea rajan takana 1918–1944.

Suomenkielistä neuvostokirjallisuutta Kansalliskirjaston kokoelmista.

Tekstit: suomi ja venäjä.

Lisätietoa: www.kansalliskirjasto.fi

TAPAHTUMAT

Mikäs kirjan tappaisi -näyttelyyn liittyvät tapahtumat:

BOOKCROSSING Agricola-huoneessa: nouda kirja, tuo omasi tilalle. 27.9.–31.12.

ke 10.11. klo 17 Auditoriossa. LUENTO. Vaihtoehdot visuaaliselle lukemiselle – tekstiä korville ja sormille. Kirjastonjohtaja Marketta Ryömä, Celia - Näkövammaisten kirjasto ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Liisa Reinman, Näkövammaisten Keskusliitto ry.

ke 24.11. klo 17–18 Kupolialisissa LUKUPIIRI: Paul Auster: MrVertigo. Miten Auster-famille käy, kun joutuukin lempikirjailijansa kanssa näyttämölle? Näyttelijä Kristiina Halttu kertoo, kuinka Austerin tarinasta syntyi esitys. MrVertigo -näytelmän ensi-ilta 28.10. Kansallisteatterissa, ohjaus ja sovitus: Kristian Smeds.

ke 1.12. klo 17–18 Kupolialisissa. LUKIOLAISTEN LUKUPIIRI: Kirjana ”Nuori Aleksis” -palkinnon voittaja. Vetäjä: toimittaja Matti Airaksinen.

ke 15.12. klo 17 Auditoriossa. TEATTERIESITYS: ”*Rakkaus ei ole ajan narri*”. Shakespearen sonetteihin perustuva monologi (suom. Kirsti Simonsuuri). Näyttelijä Jussi Lehtonen. Esityksen jälkeen Jussi Lehtonen kertoo kokemuksistaan hoitolaitoskiertueelta ja herättää keskustelua aiheesta: terveyttä kulttuurista.

KONSERTTI su 19.12. klo 16 Rotundassa
Robert Schumann 200 vuotta
Länsi-Helsingin musiikkioipisto

TIETEIDEN YÖ KANSALLISKIRJASTOSSA

to 13.1.2011 klo 17–22 Kupolialisissa

klo 17 *Sarjakuvataiteilija Jyrki Väinö kertoo* arjen arvoituksesta suomalaisissa sarjakuvissa. Liittyy juhluvoiteen *Vuosisata suomalaista sarjakuvaa*. Järj. Suomen Sarjakuvaseura.

klo 18 *TIETOKIRJA.FI: Tiedekirjaraati*. Raadin jäsenet: Maija Aksela, Paula Havaste, Juhani Lokki ja Markku Ojanen; puheenjohtajana Pirjo Hiidenmaa. Järj. Tietokirjallisuuden edistämiskeskus.

klo 19 *Konsertti*. Laulaen suomalaisuutta rakentamassa. Hämäläis-Osakunnan Laulajat, joht. Esko Kallio. Kotimaisen sekakuoromusiikin onohnutunutta varhaishistoriaa.

klo 20 *Musiikkipaini*: Musiikillinen kokemus: tunnettako? Painijat: säveltäjä Aulis Sallinen ja säveltäjä Tapani Lämsä. Mattotuomarina toimittaja Minna Lindgren.

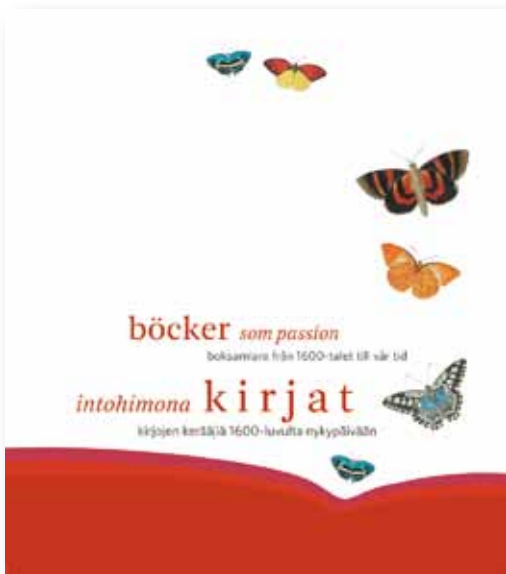
klo 21 *Konsertti*. Tunne musiikkia. Puhallinkvintetti Colori: Katja Ceder, huilu; Keijo Silventoinen, oboe; Reijo Koskinen, klarinetti; Kari Tikkala, fagotti; Tero Toivonen, käyrätorvi.

Näyttelyt avoinna: ma-pe 9–20, la 9–16 (su suljettu). Vapaa pääsy.

Lisätietoja näyttelyistä ja tapahtumista:
Kulttuurikoordinaattori Inkeri Pitkäranta,
puh. (09) 191 22738 inkeri.pitkaranta@helsinki.fi

Kiertonäyttelyiden tilaukset ja näyttelyiden opasvaraukset:
Kulttuurisihteeri Sisko Vuorikari,
puh. 09 191 22671, sisko.vuorikari@helsinki.fi

KANSALLISKIRJASTO
Unioninkatu 36, 00170 Helsinki

INTOHIMONA KIRJAT BÖCKER SOM PASSION

*Kirjojen kerääjiä 1600-luvulta nykypäivään.
Boksamlare från 1600-talet till vår tid.*

Mistä kirjojen keräily ja bibliofilia on saanut alkunsa? Millaisiin kansallisiin kulttuuritekoihin kirjojen keräily on saattanut johtaa? Miten keskeisessä asemassa keräilijät ovat olleet Kansalliskirjaston kokoelmien kartuttamisessa? – Entä mitkä aihepiirit kiinnostavat nykykeräilijöitä? Muun muassa näihin kysymyksiin vastaa 2-kielinen (suomi-ruotsi) Intohimona kirjat. Runsaasti kuvitettu upea kirja sisältää seitsemän mielenkiintoista artikkelia.

Kansalliskirjaston Gallerian julkaisuja nro 11. Nationalbibliotekets Galleri; publication nr 11. Toimittaja / Redaktör: Inkeri Pitkäranta.

Graafinen suunnittelu / Grafisk design:
Marjaana Kinnermä. 208 s.
Helsinki 2008. ISBN 978-952-10-4766-4,
ISSN 1459-0735.

22,-

AGRICOLASTA AKU ANKKAAN. Kaikki tallella kansalliskokoelmassa! FRÅN AGRICOLA TILL KALLE ANKA. Allt finns i nationalsamlingen! FROM AGRICOLA TO DONALD DUCK. Finding it all in the National Collection!

Kansalliskirjaston Gallerian julkaisuja 10
Nationalbibliotekets galleri: publication nr 10
National Library Gallery Publication 10

Toimittajat/Redaktörer/Editors: Inkeri Pitkäranta, Esko Rahikainen, Harri Ahonen
192 sivua, nidottu. ISBN 978-952-10-3879-2 ISSN 1459-0735

25,-

MUISTIIN PAINETTUA – Kansalliskirjaston kulttuuritaiteita

Tryckt i minnet – Kulturskatter i Finlands nationalbibliotek. Printed in the Memory – Literary Treasures in the National Library of Finland.

Toimittajat, Redaktörer, Editors: Leena Pärssinen, Esko Rahikainen. 208 sivua, sidottu.

PARATIISISTA KATSOEN Tähtitaivaan karttojen historiaa.

Ursan julkaisuja 117. Julkaisija Tähtitieteellinen yhdistys Urso ry, Helsinki 2009.

Julkaisu liittyy Gallerian samannimiseen näyttelyyn (12.11.2009 - 30.4.2010)

50,-

32⁹⁰

Myynti ja tilaukset:

Teoksia voi ostaa kirjaston myyntipisteestä (Unioninkatu 36) tai sitä voi tilata osoitteesta: kansalliskirjasto / Hallintopalvelut PL 15, 00014 Helsingin yliopisto, puh. 191 22671, fax 191 22581 sähköposti: hyk-julkaisumyynti@helsinki.fi

Teoksia voi ostaa myös kaikista hyvin varustetuista kirjakaupoista.

KUVA: KARI TIMONEN

Kansalliskirjasto on päässyt karhujen kanssa samaan kuvaan. YK:n jäsenvaltioiden kansojen ja kulttuurien yhteisymmärrystä kuvaavat karhut saapuivat Senaatintorille Kazakstanista ja jatkavat matkaa Berliiniin. Karhuja huutokaupataan UNICEFin ja muiden lastensuojelujärjestöjen hyväksi.